

LAURA DEL SOL

Estrenada 1988

en

DANIYA, JARDIN DEL HAREN

MARIE CHRISTINE BARRAULT
RAMON MADLAULA

naoia

Report on the Americas

Volume XXIII Number 3

\$3.50

VOLUM VI

Guatemalan Theater Disappears

La Tablada ■ A Talk with Cuba's Dean of Spies

SALVAT EDITORES, S.A.

A l'esquerra, targeta postal emesa per al PSUC i la UGT pel Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya, que dirigia Jaume Miravilles; el dibuix és de Carles Fontseré i Carrió, que sobresortí com a cartellista durant la guerra civil. A la pàgina següent, instantània de l'enterrament del dirigent anarquista Buenaventura Durruti, a Barcelona, el 25 de novembre de 1936, que constituï una de les manifestacions més grans de dol. El fèretre, portat per milicians de la FAI, passa per davant del monument a Colom.

Escorça al seu front i Dionis Eroles i Alfonso Miguel al cap d'uns Consells d'Obrers i Soldats, i de les del PSUC, amb les seves relacions posteriors amb el Servei d'Informació Militar (SIM).

Les interferències en els serveis de seguretat, informació i espionatge a la rereguarda eren constants i provocaven, sovint, la imatge que la guerra s'havia de guanyar allí, sobretot quan el front d'Aragó restava immobilitzat. Aquestes interferències i l'acció moltes vegades descontrolada d'algunes Patrulles de Control, o la de qualsevol partit o sindicat, que actuaven a les barricades barcelonines amb poder absolut, van facilitar accions al marge de tota legalitat, fins i tot revolucionària. De fet, moltes d'aquestes patrulles, organitzades per comitès de barriada, van ésser refugi de delinqüents, que sota la immunitat d'un carnet sindical i de les armes sembraven el terror. Tanmateix, el funcionament d'aquestes patrulles incontrolades no escapava a la responsabilitat de cap dels partits i sindicats, ja que tots hi tenien llurs delegats, si bé molts dels delinqüents s'encollien en els sectors més radi-

Tanmateix, l'administració de justícia va conservar la

Fontseré 89

Historia Salvat de Catalunya

VOLUM VI

SALVAT EDITORES, S.A.

Rep

Volume X

La Tabla

IV Festival de Teatre de l'Ensenyament Mitjà Públic de Catalunya

OLLOT, DIES 20, 21, 22 I 23 D'ABRIL DE 1989

ràdio i televisió avui, divendres
27 d'octubre de 1989

Televisió en català

FILA ZERO - Butlletí

Entrevista amb Carles Fontserè

Carles Fontserè és un dels grafistes més importants de Catalunya. Durant més de cinquanta anys s'ha dedicat plenament a la confecció de cartells, fotografies i pintures.

- Bona tarda, Carles.

- Bona tarda.

- Carles, com vas començar a introduir-te en aquest món?

- Em vaig iniciar als 14 anys i als 20, quan s'esdevingué la guerra, vaig formar part d'un comitè revolucionari. Em van mobilitzar i em vaig exiliar a França l'any 1.939.

- I a França què vas fer?

- La guerra europea em va enxampar a París, on després de la guerra em vaig dedicar a dissenyar vestits i a la coreografia de moltes obres de teatre. Al 1948 vam anar de gira a Mèxic amb l'espectacle "Bon Jour, México". De tornada, com que sóc molt desorganitzat, vaig decidir quedar-me a Nova York a casa d'un amic. M'hi vaig quedar clandestinament, perquè sols tenia el visat de turista.

- Això era l'any 1949; a Nova York no hi tenies res, com t'ho vas fer?

- Vaig estar-hi poc temps però al conèixer la meva dona, i casar-nos l'any següent, vaig tornar a Nova York on em vaig quedar fins l'any 1973.

- Què vas fer durant aquests anys?

- Bàsicament em vaig dedicar a fotografiar la gent i la vida de les ciutats. Vaig fotografiar Nova York, Roma, Las Vegas, Londres, San Francisco...

distància entre el nas i la boca és massa gran i li confereix una expressió anglosaxona. Si fos al revés, tindria un aspecte més mediterrani.

- Creus que té molta importància un cartell?

- Crec que és molt important i dona una imatge de l'acte. Els cartells han canviat molt al llarg de la història. Durant els anys 30 es tirava més al dibuix. Durant els 60 es tira més a la fotografia i al surrealisme que no pot passar sense una explicació. Actualment crec que es torna a utilitzar el dibuix.

- Has fet mai de jurat? Què es valora més?

- No vull fer de jurat perquè és molt compromès. Jo dono consells, però no faig mai de jurat. Mireu, actualment es valoren molts trets però a vegades influeix molt l'amistat i els interessos. Sóc un anti-jurats.

- Creus que es fan molts cartells entre els joves?

- És cosa vostra això... però crec que l'art del cartellisme es torna a revifar.

- I després de l'any 73 a què et dediques, de tornada al teu país?

- Quan vaig tornar em vaig instal·lar a Porqueres, i he fet exposicions arreu de Catalunya. Actualment encapçalo el moviment en contra de la celebració de l'olimpiada a Banyoles. Crec que és un crim ecològic i sobretot una estupidesa.

- Carles, tens projectes?

- Mireu, sóc un bohemí i no puc dir que tingui projectes però he presentat dos exposicions a la Caixa i estic fent el paper de Michel a "La Punyalada". Crec que la vida és aleatòria i tot depèn de la sort.

- Què en penses del cartell?

- El cartell és bonic però la cara ratllada destaca poc i també la

Entrevista

amb Carles Fontserè

Carles Fontserè és un dels grafistes més importants de Catalunya. Durant més de cinquanta anys s'ha dedicat plenament a la confecció de cartells, fotografies i pintures.

- Bona tarda, Carles.

- Bona tarda.

- **Carles, com vas començar a introduir-te en aquest món?**

- Em vaig iniciar als 14 anys i als 20, quan s'esdevingué la guerra, vaig formar part d'un comitè revolucionari. Em van mobilitzar i em vaig exiliar a França l'any 1.939.

- **I a França què vas fer?**

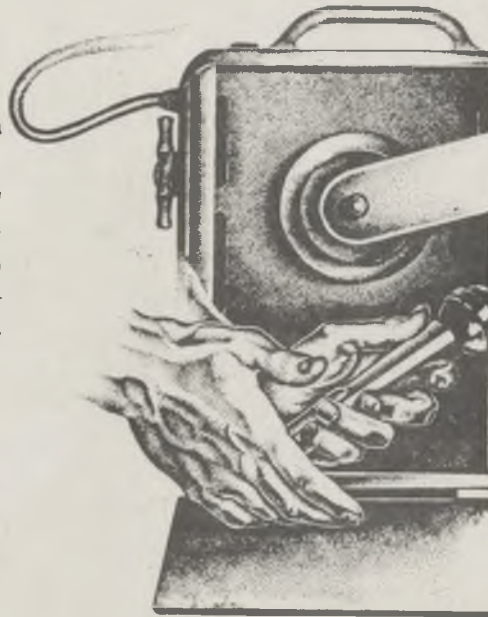
- La guerra europea em va enxampar a París, on després de la guerra em vaig dedicar a dissenyar vestits i a la coreografia de moltes obres de teatre. Al 1948 vam anar de gira a Mèxic amb l'espectacle "Bon Jour, Mèxico". De tornada, com que sóc molt desorganitzat, vaig decidir quedar-me a Nova York a casa d'un amic. M'hi vaig quedar clandestinament, perquè sols tenia el visat de turista.

- **Això era l'any 1949; a Nova York no hi tenies res, com t'ho vas fer?**

- Vaig estar-hi poc temps però al conèixer la meva dona, i casar-nos l'any següent, vaig tornar a Nova York on em vaig quedar fins l'any 1973.

- **Què vas fer durant aquests anys?**

- Bàsicament em vaig dedicar a fotografiar la gent i la vida de les ciutats. Vaig fotografiar Nova York, Roma, Las Vegas, Londres, San Francisco...

distància entre el nas i la boca és massa gran i li confereix una expressió anglosaxona. Si fos al revés, tindria un aspecte més mediterrani.

▶ - **Creus que té molta importància un cartell?**

▶ - Crec que és molt important i dona una imatge de l'acte. Els cartells han canviat molt al llarg de la història. Durant els anys 30 es tirava més al dibuix. Durant els 60 es tira més a la fotografia i al surrealisme que no pot passar sense una explicació. Actualment crec que es torna a utilitzar el dibuix.

- **Has fet mai de jurat? Què es valora més?**

- No vull fer de jurat perquè és molt compromès. Jo dono consells, però no faig mai de jurat. Mireu, actualment es valoren molts trets però a vegades influeix molt l'amistat i els interessos. Sóc un anti-jurats.

- **Creus que es fan molts cartells entre els joves?**

- És cosa vostra això... però crec que l'art del cartellisme es torna a revifar.

- **I després de l'any 73 a què et dediques, de tornada al teu país?**

- Quan vaig tornar em vaig instal·lar a Porqueres, i he fet exposicions arreu de Catalunya. Actualment encapçalo el moviment en contra de la celebració de l'olimpiada a Banyoles. Crec que és un crim ecològic i sobretot una estupidesa.

- **Carles, tens projectes?**

- Mireu, sóc un bohemí i no puc dir que tingui projectes però he presentat dos exposicions a la Caixa i estic fent el paper de Michel a "La Punyalada". Crec que la vida és aleatòria i tot depèn de la sort.

- **Què en penses del cartell?**

- El cartell és bonic però la cara ratllada destaca poc i també la

Televisió en català

TV3

- 10.30 **Carta d'ajust.** *El món de John Mayne.*
10.45 **Universitat oberta.** La il·lustració: *Els innocents: imatges en la pintura de Hogarth.*
11.15 **Curtmetratge.**
11.30 **Debat.** Miquel Roca i Junyent i Narcís Serra, caps de llista respectivament de CiU i PSC (PSC-PSOE) s'enfronten cara a cara a la fi de la campanya electoral.
13.00 **Segona vegada.** *Senyals.*
13.40 **Telenotícies comarques.**
13.55 **La senyoreta.** Episodi 20.
14.30 **Telenotícies.**
15.00 **El temps.**
15.05 **Espais electorals.**
15.20 **Bona cuina.**
15.30 **Veïns.** (Dual.) Episodi 127. Scott es baralla amb un intrús que vol entrar a casa dels Ramsay, però resulta que Madge el coneix. Daphne rep unes notícies preocupants que comunica a Des perquè estigui alerta.
15.55 **Com a casa.** Convidat: Carles Fontserè, pintor i escriptor. Col·laboradors: Josep M. Ferrer-Arpi presentarà l'espai *Els viatges*, Carles Herrera *Flors i plantes* i Frederic Sesé *Agenda.*
16.55 **A cor obert.** *Lligams de família.*
17.35 **Dibuixos animats.**
17.45 **Victor.** Curs d'anglès.
18.00 **Matraca, no.**
18.45 **Mikimoto Club.** *Superagent 86.*
19.40 **Filiprim.**
20.30 **Telenotícies.**

TVE-1

- 08.20 **L'informatiu matí.**
14.20 **Espais electorals gratuïts.** CiU i PSC (PSC-PSOE).
14.35 **L'informatiu migdia.**
CIRCUIT BALEAR
14.00 **Informatiu balear.**
CIRCUIT VALENCIÀ
14.30 **Informatiu Aitana.**

TVE-2

- 12.45 **Carta d'ajust.** Grup Mar Endins: *Trobada a Calella.*
12.55 **Avanç de l'informatiu migdia.**
13.00 **Espais electorals gratuïts.** Partit dels Treballadors d'Espanya (PTE), Partit Ecologista de Catalunya (PEC-Verd), Partit Socialista dels Treballadors (PST).
13.25 **Tessalònika: Salònica musical.**
14.00 **Especial eleccions-89.** Entrevista a Narcís Serra (PSC, PSC-PSOE).
14.30 **L'informatiu migdia.**
15.00 **Bellesa i poder.** A més de l'episodi d'avui s'emet una entrevista a Ronn Moss, que interpreta el personatge de Ridge, un dels protagonistes de la sèrie, que visita Barcelona.
19.05 **Avanç de l'informatiu vespre.**
19.07 **Falcon Crest.** *El dia del pare.*
20.00 **L'informatiu vespre.**
20.30 **Especial fi de campanya.** Reportatges en directe des dels llocs on es fan els

Carles Fontserè: "No enyoro gens Nova York però cada cop m'interessa més"

Carles Fontserè porta per tot Catalunya dues històries gràfiques de Nova York, la dels gratacels i la de la Cinquena Avinguda. *Nova York. Els gratacels*, és ara a Cassà de la Selva i l'agost serà a Vilanova i la Geltrú. Després anirà a Palamós, Torredembarra, Vic i Berga. *Nova York. La Cinquena Avinguda*, ha deixat fa poc Mojà i el mes que ve serà a Esparraguera. Després, es podrà veure a Vilafranca del Penedès, Mollerussa, Premià de Mar i Tàrraga.

14

—Quina diferència hi ha entre el Nova York dels seixantes i inicis dels setantes en el qual va viure i el Nova York que heu vist en el vostre darrer viatge?

—Nova York és un canvi constant. Ha tingut èpoques de més estabilitat, a començaments dels 30, però fins i tot llavors de seguida va venir la immigració alemanya, dels intel·lectuals i liberals que fugien de l'Alemanya nazi. Va ser aquesta una immigració rica, formada per científics i professionals molt qualificats. Durant la guerra última també hi va haver un període d'estabilitat. El que hi ha ara és la immigració dels asiàtics, dels orientals, que ha estat la més important dels darrers anys. Quan vaig deixar Nova York ja es començava a veure. Certs sectors de la ciutat, com les botigues de queviures, són ara ocupats per asiàtics. Distingeix aquesta immigració que tenen un gran sentit de la família i sigui per aquesta raó o pel que sigui, els nens de les escoles ultrapassen, en cultura, en coneixements i en ganes, la mitjana nord-americana. Tenen un esperit de lluita, d'afany de prosperar. Aquests no apareixen en la meua exposició, perquè la de la Cinquena Avinguda, per exemple, té un caràcter més històric. L'he completada amb gravats perquè la gent vegi els primers edificis de l'avinguda.

—Pel que fa als gratacels, hi

Hi va viure part del seu exili. Tretze anys seguits, del 60 al 73, fins que va tornar a Catalunya. És en Carles Fontserè, un cartellista i pintor que a més es va convertir en fotògraf. Ara viu al camp, a Porqueres, a prop de l'estany de Banyoles. Fruit de la seva estada a Nova York, és un arxiu fotogràfic sobre la ciutat. Ha puat d'aquest arxiu, i d'altres fotografies fetes durant els viatges posteriors, per a fer dues exposicions itinerants, *Nova York. Els gratacels* i *Nova York. La cinquena avinguda*, que la Fundació Caixa de Pensions porta per tot Catalunya.

Lluís Bonada

ha alguna cosa que diferenciï els actuals dels històrics?

—Sí, que a finals dels 70 i a principis dels 80 se'n fan perquè la gent hi visqui. Ja no tots són edificis d'oficines. Als cinquantes, les classes mitjanes vivien fora de la ciutat, la caseta i l'hortet. Els fills d'aquells novaiorquesos redescobren Nova York i hi van a viure. El que té d'interessant Nova York pel que fa als gratacels és que si bé d'edificis alts n'hi ha a tot el món, Nova York és l'única ciutat que n'ha construït des del començament fins ara. En feia quan no se'n feien en altres ciutats del món i mai no se n'han deixat de fer. Això no ho té cap altra ciutat del món.

—Anomeneu l'exposició relatiu gràfic. Això d'escriure deu ser nou per a vos...

—A mi no m'interessa només l'aspecte plàstic. També m'interessa l'aspecte literari, exposar el meu punt de vista personal. Per això he escrit un relat històric a partir de les fotografies. Precisament estic es-

crivint unes memòries que m'ha encarregat Josep Benet, del Centre d'Història Contemporània de la Generalitat, unes memòries polítiques i artístiques.

—Per l'edat, més de setanta anys, hauríeu d'estar jubilat...

—Sí. Però quan jo vaig tornar a Catalunya el 1973, aquest és el meu problema, aquí no hi havia cap ajuda per als exiliats i vaig haver de començar a treballar com si tingués 20 anys.

—No teniu cap pensió?

—No. Només la tenen els franquistes o ex-franquistes. En aquest país no es va fer cap secretaria d'acolliment als exiliats.

—I com vàreu viure, quan vàreu tornar?

—Els darrers temps havia estat pintant a Nova York i el 1975 vaig fer una exposició a la galeria Syra del passeig de Gràcia. Vaig vendre molt bé i això em va permetre aguantar un temps. Després, fent cartells, escrivint articles, coses. Si em

demanessin bàsicament de què he viscut seria difícil, ja que he viscut a la que salta.

—D'ençà que heu tornat viu lluny de Barcelona, la vostra ciutat. Per què?

—Vivim a muntanya amb la meua dona, que també sempre havia viscut a ciutat, a Nova York, al cor de Manhattan, perquè quan torno al 73 és un retorn a la terra. Però tant la meua dona com jo no som anti-ciutat. Vivim a muntanya no pas per raons negatives envers la ciutat, sinó per a prendre contacte amb el clima, les estacions de l'any, la naturalesa i per a tenir la llibertat d'estar en un lloc aïllat. Això no vol dir que no fem vida social. La fem i molt intensa. Ara, no fem pas vida de pagès. Ni gallines ni hort. Passejar pel bosc, això sí. I un cop a dins de casa, rodejats pels nostres objectes de Nova York, ja és com si visquéssim en una ciutat.

—Quan vivíeu a Nova York us enyoràveu?

—Cap al final, sí. Indubta-

blement. No al començament, perquè en sortir com a soldat i com a refugiat havia trencat amb el país. Per a mi, l'altra banda dels Pirineus era terra de ningú, no existia. I tant a Nova York com a París, on vaig viure abans, tenia una vida intensa, molt agradable. Però anaven passant els anys i no volia tornar com havien fet alguns, a morir a Catalunya. Jo volia tornar a viure a Catalunya i és el que vaig fer el 1973.

—I ara no enyoreu Nova York?

—No. Gens. En canvi, m'interessa molt la ciutat, cada cop més, i lleigeixo constantment coses sobre ella. Hi vaig per a posar al dia el meu arxiu fotogràfic, però no em fa il·lusió tornar-hi, perquè tot el món d'amics de Nova York ha desaparegut. I també canvien els carrers. El primer apartament on vaig viure amb la meua dona era en una casa molt bonica. Avui aquest edifici ja no existeix i els cafès i restaurants on anava ja no els trobes.

El cartellista i fotògraf Carles Fontserè viu en una casa al camp

De Macià a Companys

■ Carles Fontserè es troba a les acaballes del primer volum de les seves memòries. Les comença el 14 d'abril del 1931. "Com que jo de nen era molt xafarder, vaig anar a la plaça Sant Jaume i vaig veure Macià al balcó. Tenia quinze anys. Llavors no era republicà. La meua família era carlina. Després vaig tenir una evolució i el 34 ja havia evolucionat cap a l'esquerra, no l'Esquerra Republicana. Parlo en sentit ampli. Cap a un anarquisme filosòfic, fill de les lectures de Lleó Tolstoi. En esclatar la guerra em vaig presentar al sindicat de dibuixants i vaig fer el primer cartell que va sortir a Barcelona, que era per a la UGT i deia: *Treballa per als que lluiten*. Llavors vaig organitzar un taller col·lectiu de pintura de cartells i així vaig conèixer tots els artistes que van pintar cartells durant la guerra. En fèiem una gran producció. Al setembre del 37 em van mobilitzar i vaig ingressar a les Brigades Internacionals. Això és bastant ignorat. A les Brigades Internacionals, la majoria de soldats eren espanyols i la meitat d'aquests, catalans. Quan es van abolir, el 38, vaig passar a l'artilleria antiaèria. A Figueres, durant la retirada, vaig trobar Jaume Miravittles i em va dir si volia anar al seu comissariat de propaganda. Va pujar al castell de Figueres i va obtenir-me el permís de trasllat. Vam instal·lar les oficines a la Rambla de Figueres i jo vaig fer encara un diari mural, que vam penjar. Van ser els dies dels grans bombardejos. Després, vam anar a la Vajol i l'endemà vàrem passar la frontera a peu junt amb el president Companys, els consellers de la Generalitat i la comitiva que els acompanyaven."

Cultura

avui, dilluns
6 de març de 1989

Agustí Pons, cap de redacció de l'AVUI, premiat
X. Cortadellas, S. Jordà i S. Soler, també guanyadors

Pujol, entrega els guardons de 'Recull'

El president de la Generalitat, Jordi Pujol, i el conseller de Cultura, Joan Guitart, van entregar ahir els premis literaris Puig i Llensa de narració, Ribas i Carreres de poesia, Rafael Cornellà de retrat literari i Josep Ametller d'assaig, a

Atret per la mitologia grega

Salvador Jordà és metge i, segons va explicar, s'ha sentit fortament atret pel món grec i per la mitologia. Per compondre els recerca sobre el mite de Lesbos. *Hel·lèniques* és un llibre amb argument, de prosa poètica, escrit amb vers lliure.

El premi Rafael Cornellà de retrat literari va ser adjudicat a Agustí Pons pel treball *Jaume, Met, mil Miravittles*, un reportatge sobre la figura del polític republicà i home de lletres empordanès que va morir recentment. Agustí Pons, cap de redacció del diari AVUI, va emprendre aquest treball a partir

d'una entrevista que havia tingut amb Miravittles, que va completar posteriorment amb àmplies converses amb el cartellista Carles Fontserè, el qual havia conviscut amb Miravittles a l'exili. D'aquestes dues fonts d'informació, Agustí Pons n'havia tret una imatge totalment insospitada de la personalitat de Miravittles.

Un sol candidat al premi d'assaig

El premi Josep Ametller d'assaig va ser concedit a Sebastià Soler i Cot, de Barcelona, per l'estudi *La potestat notarial dels rectors i vicaris de parròquia de Catalunya a l'època moderna i contemporània*. A aquest premi, convocat per

El cartellista i
fotògraf Carles Fontserè
viu en una casa al
camp

De Macià a Companys

■ Carles Fontserè es troba a les acaballes del primer volum de les seves memòries. Les comença el 14 d'abril del 1931. "Com que jo de nen era molt xafarder, vaig anar a la plaça Sant Jaume i vaig veure Macià al balcó. Tenia quinze anys. Llavors no era republicà. La meva família era carlina. Després vaig tenir una evolució i el 34 ja havia evolucionat cap a l'esquerra, no l'Esquerra Republicana. Parlo en sentit ampli. Cap a un anarquisme filosòfic, fill de les lectures de Lleó Tolstoi. En esclatar la guerra em vaig presentar al sindicat de dibuixants i vaig fer el primer cartell que va sortir a Barcelona, que era per a la UGT i deia: *Treballa per als que lluiten*. Llavors vaig organitzar un taller col·lectiu de pintura de cartells i així vaig conèixer tots els artistes que van pintar cartells durant la guerra. En fèiem una gran producció. Al setembre del 37 em van mobilitzar i vaig ingressar a les Brigades Internacionals. Això és bastant ignorat. A les Brigades Internacionals, la majoria de soldats eren espanyols i la meitat d'aquests, catalans. Quan es van abolir, el 38, vaig passar a l'artilleria antiaèria. A Figueres, durant la retirada, vaig trobar Jaume Miravittles i em va dir si volia anar al seu comissariat de propaganda. Va pujar al castell de Figueres i va obtenir-me el permís de trasllat. Vam instal·lar les oficines a la Rambla de Figueres i jo vaig fer encara un diari mural, que vam penjar. Van ser els dies dels grans bombardejos. Després, vam anar a la Vajol i l'endemà vàrem passar la frontera a peu junt amb el president Companys, els consellers de la Generalitat i la comitiva que els acompanyaven."

Carles Fontserè: "No enyoro gens Nova York però cada cop m'interessa més"

Hi va viure part del seu exili. Tretze anys seguits, del 60 al 73, fins que va tornar a Catalunya. És en Carles Fontserè, un cartellista i pintor que a més es va convertir en fotògraf. Ara viu al camp, a Porqueres, a prop de l'estany de Banyoles. Fruit de la seva estada a Nova York, és un arxiu fotogràfic sobre la ciutat. Ha pouat d'aquest arxiu, i d'altres fotografies fetes durant els viatges posteriors, per a fer dues exposicions itinerants, *Nova York. Els gratacels i Nova York. La cinquena avinguda*, que la Fundació Caixa de Pensions porta per tot Catalunya.

Lluís Bonada

ha alguna cosa que diferenciï els actuals dels històrics?

—Sí, que a finals dels 70 i a principis dels 80 se'n fan perquè la gent hi visqui. Ja no tots són edificis d'oficines. Als cinquantès, les classes mitjanes viuen fora de la ciutat, la caseta i l'hortet. Els fills d'aquells novaiorquesos redescobreixen Nova York i hi van a viure. El que té d'interessant Nova York pel que fa als gratacels és que si bé d'edificis alts n'hi ha a tot el món, Nova York és l'única ciutat que n'ha construït des del començament fins ara. En feia quan no se'n feien en altres ciutats del món i mai no se n'han deixat de fer. Això no ho té cap altra ciutat del món.

—Anomeneu l'exposició relatiu gràfic. Això d'escriure deu ser nou per a vos...

—A mi no m'interessa només l'aspecte plàstic. També m'interessa l'aspecte literari, exposar el meu punt de vista personal. Per això he escrit un relat històric a partir de les fotografies. Precisament estic es-

crivint unes memòries que m'ha encarregat Josep Benet, del Centre d'Història Contemporània de la Generalitat, unes memòries polítiques i artístiques.

—Per l'edat, més de setanta anys, haurieu d'estar jubilat...

—Sí. Però quan jo vaig tornar a Catalunya el 1973, aquest és el meu problema, aquí no hi havia cap ajuda per als exiliats i vaig haver de començar a treballar com si tingués 20 anys.

—No teniu cap pensió?

—No. Només la tenen els franquistes o ex-franquistes. En aquest país no es va fer cap secretaria d'acolliment als exiliats.

—I com vàreu viure, quan vàreu tornar?

—Els darrers temps havia estat pintant a Nova York i el 1975 vaig fer una exposició a la galeria Syra del passeig de Gràcia. Vaig vendre molt bé i això em va permetre aguantar un temps. Després, fent cartells, escrivint articles, coses. Si em

demanessin bàsicament de què he viscut seria difícil, ja que he viscut a la que salta.

—D'ençà que heu tornat viuiu lluny de Barcelona, la vostra ciutat. Per què?

—Vivim a muntanya amb la meua dona, que també sempre havia viscut a ciutat, a Nova York, al cor de Manhattan, perquè quan torno al 73 és un retorn a la terra. Però tant la meua dona com jo no som anti-ciutat. Vivim a muntanya no pas per raons negatives envers la ciutat, sinó per a prendre contacte amb el clima, les estacions de l'any, la naturalesa i per a tenir la llibertat d'estar en un lloc aïllat. Això no vol dir que no fem vida social. La fem i molt intensa. Ara, no fem pas vida de pagès. Ni gallines ni hort. Passejar pel bosc, això sí. I un cop a dins de casa, rodejats pels nostres objectes de Nova York, ja és com si visquéssim en una ciutat.

—Quan vivíeu a Nova York us enyoràveu?

—Cap al final, sí. Indubta-

blement. No al començament, perquè en sortir com a soldat i com a refugiat havia trencat amb el país. Per a mi, l'altra banda dels Pirineus era terra de ningú, no existia. I tant a Nova York com a París, on vaig viure abans, tenia una vida intensa, molt agradable. Però anaven passant els anys i no volia tornar com havien fet alguns, a morir a Catalunya. Jo volia tornar a viure a Catalunya i és el que vaig fer el 1973.

—I ara no enyoreu Nova York?

—No. Gens. En canvi, m'interessa molt la ciutat, cada cop més, i lleigeixo constantment coses sobre ella. Hi vaig per a posar al dia el meu arxiu fotogràfic, però no em fa il·lusió tornar-hi, perquè tot el món d'amics de Nova York ha desaparegut. I també canvien els carrers. El primer apartament on vaig viure amb la meua dona era en una casa molt bonica. Avui aquest edifici ja no existeix i els cafès i restaurants on anava ja no els trobes.

ENRICH ARBÀD

14
Carles Fontserè porta per tot Catalunya dues històries gràfiques de Nova York, la dels gratacels i la de la Cinquena Avinguda. *Nova York. Els gratacels*, és ara a Cassà de la Selva i l'agost serà a Vilanova i la Geltrú. Després anirà a Palamós, Torredembarra, Vic i Berga. *Nova York. La Cinquena Avinguda*, ha deixat fa poc Mojà i el mes que ve serà a Esparraguera. Després, es podrà veure a Vilafranca del Penedès, Mollerussa, Premià de Mar i Tàrrrega.

—¿Quina diferència hi ha entre el Nova York dels seixantes i inicis dels setantes en el qual va viure i el Nova York que heu vist en el vostre darrer viatge?

—Nova York és un canvi constant. Ha tingut èpoques de més estabilitat, a començaments dels 30, però fins i tot llavors de seguida va venir la immigració alemanya, dels intel·lectuals i liberals que fugien de l'Alemanya nazi. Va ser aquesta una immigració rica, formada per científics i professionals molt qualificats. Durant la guerra última també hi va haver un període d'estabilitat. El que hi ha ara és la immigració dels asiàtics, dels orientals, que ha estat la més important dels darrers anys. Quan vaig deixar Nova York ja es començava a veure. Certs sectors de la ciutat, com les botigues de queviures, són ara ocupats per asiàtics. Distingeix aquesta immigració que tenen un gran sentit de la família i sigui per aquesta raó o pel que sigui, els nens de les escoles ultrapassaven, en cultura, en coneixements i en ganes, la mitjana nord-americana. Tenen un esperit de lluita, d'afany de prosperar. Aquests no apareixen en la meua exposició, perquè la de la Cinquena Avinguda, per exemple, té un caràcter més històric. L'he completada amb gravats perquè la gent vegi els primers edificis de l'avinguda.

—Pel que fa als gratacels, hi

Cultura

Agustí Pons, cap de redacció de l'AVUI, premiat X. Cortadellas, S. Jordà i S. Soler, també guanyadors

Pujol, entrega els guardons de 'Recull'

El president de la Generalitat, Jordi Pujol, i el conseller de Cultura, Joan Guitart, van entregar ahir els premis literaris Puig i Llensa de narració, Ribas i Carreres de poesia, Rafael Cornellà de retrat literari i Josep Ametller d'assaig, a

Atret per la mitologia grega

Salvador Jordà és metge i, segons va explicar, s'ha sentit fortament atret pel món grec i per la mitologia. Per compondre els recerca sobre el mite de Lesbos. *Hel·lèniques* és un llibre amb argument, de prosa poètica, escrit amb vers lliure.

El premi Rafael Cornellà de retrat literari va ser adjudicat a Agustí Pons pel treball *Jaume, Met, mil Miravittles*, un reportatge sobre la figura del polític republicà i home de lletres empordanès que va morir recentment. Agustí Pons, cap de redacció del diari AVUI, va emprendre aquest treball a partir

d'una entrevista que havia tingut amb Miravittles, que va completar posteriorment amb àmplies converses amb el cartellista Carles Fontserè, el qual havia conviscut amb Miravittles a l'exili. D'aquestes dues fonts d'informació, Agustí Pons n'havia tret una imatge totalment insospitada de la personalitat de Miravittles.

Un sol candidat al premi d'assaig

El premi Josep Ametller d'assaig va ser concedit a Sebastià Soler i Cot, de Barcelona, per l'estudi *La potestat notarial dels rectors i vicaris de parròquia de Catalunya a l'època moderna i contemporània*. A aquest premi, convocat per

PERFILS BIOGRÀFICS DELS PRIMERS CANDIDATS
D'ALTERNATIVA VERDA

ELECCIONS AL PARLAMENT EUROPEU, 15 DE JUNY DE 1989

ELECCIONES AL PARLAMENTO EUROPEO 1989
ELECCIONS AL PARLAMENT EUROPEU 1989

DIPUTADOS
DIPUTATS

Doy mi voto a la candidatura presentada por:
El meu vot és per a la candidatura presentada per:

ALTERNATIVA VERDA-MOVIMENT ECOLOGISTA DE
CATALUNYA (A.V.-M.E.C.)

ALBERT GARCIA I SERRATS
MARIA ROSARIO CRUZ RIVARES
MIQUEL-DIDAC PIÑERO I COSTA
POMPEU VIDAL I ALBERT
JOAN CARRANZA I BALSEBRE
MARIA CAPELLAS I QUINTANA
MONTSERRAT PICH I LLOBET
CARLES FONTSERÉ I CARRIÓ
JOSEP LLUÍS BRONCHAL I MONGE
GUILLEM PALLEJA DE FERRER CAJIGAL
CONCEPCIO LLACH I TERSOL
GUADALUPE S. FANA ALONSO
LLUIS COLLELLEDEMONT BOLAO
ROSA MARIA IVERN I ARENY
IGNASI ROCAS I HUERTOS
MARCEL·LI REYES I VIDAL
JOAN MANUEL RODRIGUEZ DIEZ
FERRAN SANTOYO MEDINA
CARMEN MUNUERA MARTINEZ
LLUIS AUQUER I FRAMIS
JULI FONTOBA I SOGAS
JULIO MORALES NAVARRO
JOSEP MARIA LOZANO I GIBERT
FRANCISCO GONZALO PRINETTI
MONTSERRAT BATLLORI I ASBERT
SALVADOR AMELA I MASIP
CARMEN PEREZ HERRERA
LLUIS ALSINA I SUREDA
ARTUR LARIOS I VILLANOVA
NATALIA TORELLO I CASANOVAS
TOMAS PAGES I BOSH
JOSE GONZALEZ LLORET
VICENT ROMEU LLUVINA
HERMINIA CASANOVA ROIGE
TERESA ARTES TRIAS
ASSUMPCIO ASBERT RIERA
NURIA ZANUY VILARDELL
JORDI BAUTISTA GARCIA
ALBERT LLUCH I CAROL
JOSEP MARIA ESCOFET I JOVE
JAVIER BERNAL DE LOS SANTOS
EMILI BORDES VIDAL
CARLES MARTINEZ RIVAS
JAUME PETIT LOSADA
NEUS COMA CAÑAS
AGUSTI SOLE I SALA
MONTSERRAT NIÑO I BATLLORI
ARTUR LAPIEZA MIGUEL
MARIA ISABEL RUBIO GINES
MARIA CONCEPCIO CANOVAS MURILLO
JOSEFA MADRID MADRID
JOAN SOLE DURAN
MARIA DOLORS SERRANO MANUERA
MIQUEL ANGEL ALABART I SALUDES
MIREIA LUQUE CASANOVA
IGNASI BATET I TRIAS
MONTSERRAT MELIZ ESCAMILLA
MANEL TORRES I SIERRA
GLORIA ROMEU MARTI
JOSEP PUIG I BOIX

Suplentes - Suplents

JORDI CALLOL I ARMENGOL
MONICA COLLELLEDEMONT RUBIO
JOAN MARIA CARRANZA I FONT

estudia enginyeria
vitat a partir de la
realitzant estudis
t-se com a metge
negre (Gavarres)
Girona, de la qual
de sensibilització
ques mentals) de
ada en defensa de
ador del Centre
ada a l'Assemblea
N'Albert és casat

Mar i és fundadora
zi d'Animals de la

noni arqueològic,
servei Militar l'any
tes sindicals. Ha
tgrí, les Gavarres i
el Centre d'Estudis

marques del Garraf
ubelles.

r a les comarques
alcalde d'Ascó, va
nt de les nuclears.
ar amb tota la seva

ana. Ha participat

a de la Comissió

8.- **CARLES FONTSERÉ I CARRIÓ:** artista, cartellista de renom mundial, autor de nombrosos cartells en el període de la Guerra Civil. Exilat l'any 1939, resideix a París (on va fer l'escenografia - decorats i vestimenta - en l'estrena europea - 1946 - de l'obra d'en F. Garcia Lorca "La casa de Bernarda Alba"), Mèxic i Nova York on a més de treballar en les arts plàstiques es dedica al periodisme. Retorna de l'exili el 1973 i des d'aleshores resideix a Porqueres, des d'on lluita per preservar l'ecosistema de l'Estany de Banyoles. Va rebre la medalla de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya l'any 1985.

9.- **JOSEP LLUÍS BRONCHAL I MONGE:** estudiant de filologia a la Universitat de Barcelona, és membre fundador d'Alternativa Verda i ha participat activament en diverses campanyes ecologistes, bé com a coordinador o com a activista, entre elles, Contra l'Embassament de Rialb, Per un Nadal Ecològic, Collserola Parc Natural, No al Pirulí a la Font Groga, No a la Caça a Collserola, París-Dakar: No hi estem Pas d'Acord! etc.

10.- **GUILLEM PALLEJÀ DE FERRER CAJIGAL:** pagès i ramader, des de fa més de 10 anys es dedica a organitzar explotacions agrícoles ecològiques i ramats d'espècies animals autòctones al Montgrí i a les Guilleries, assolint el repoblament de masos, la recuperació de conreus i boscos mitjançant una economia autosuficient. Té responsabilitats en organitzacions pageses i de pastors. Estudiós de la història dels processos de formació de les comunitats agrícoles i ramaderes de Catalunya, inspirant-se en les comunitats dels antics clans vinculats a la terra a l'hora de desenvolupar models de vida alternatius.

SI ESTIMES AQUEST PLANETA,
ARA ÉS L'HORA DE VOTAR A FAVOR SEU !

VOTA ALTERNATIVA VERDA !

Des de Catalunya, una petita nació mediterrània,

que l'industrialisme malda per destruir,
fent que els seus sistemes naturals
perdrien la capacitat per a sostenir la vida

ELECCIONS GENERALS 29 OCTUBRE 1989

CANDIDATURES D'ALTERNATIVA VERDA AL CONGRÉS

BARCELONA	GIRONA	LLEIDA	TARRAGONA
Josep Puig i Boix	M. D. Piñero i Costa	P. Blasco i Balaguero	Joan Carranza
M. Reyes i Vidal	M. Macias i Arau	F. Barrachina i Vilaplana	J. Vergés i Fort
P. Taberner i Cuesta	G. de Pallejà Ferrer	Ll. Drudis i Puig	Ll. Cardona Marqués
X. Palacios i Raufast	X. Cruz	E. Solà	M. Salvat i Rofes
J. Ll. Bronchal i Monge	T. Pagès i Bosch	M. Peñalver	F. Morata i Montané

CANDIDATURES D'ALTERNATIVA VERDA AL SENAT:

M. Coll i Alemany	C. Fontseré i Carrió	R. Armengol	C. Conejo i Sancho
S. Grau Mora	Ll. Auquer i Framis		
P. Escorsa i Castells	M. A. Anglada d'Abadal		

PERFILS BIOGRÀFICS CANDIDATS D'ALTERNATIVA VERDA

ELECCIONS GENERALS - 1989

1.- Circumscripció de Barcelona.

Congrés de Diputats:

Josep Puig i Boix

Casat i amb dues
i Diplomata en
logia i Gestió
d'Indústria

num 5: **Josep Lluís Bronchal i Monge**

Estudiant de Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona. És membre fundador d'Alternativa Verda i ha participat activament en diverses campanyes ecologistes, bé com a coordinador o com a activista, entre elles, Contra l'Embassament de Rialb, Per un Nadal Ecològic, Collserola Parc Natural, No al Pirulí a la Font Groga, No a la Caça a Collserola, París-Dakar: No hi estem pas d'Acord!, Salvem Aiguablava, etc.

2.- Circumscripció de Girona.

2.1.- Congrés de Diputats:

num 1: **Miquel Dídac Piñero i Costa**

Nascut a l'Escala (Empordà). Llibreter i estudiós del patrimoni arqueològic, antropològic i toponímic del Nord-Est de Catalunya. Es va declarar insumís al Servei Militar l'any 1972. Durant el franquisme va actuar en el moviment estudiantil i en lluites sindicals. Ha participat en la salvaguarda dels aigüamolls empordanesos, l'Albera, el Montgrí, les Gavarres i la Vall de Sant Daniel. Cofundador del Centre d'Estudi i Protecció de l'Albera, el Centre d'Estudis Escalencs i l'Associació per a la Defensa dels Llocs Sagrats Ancestrals. És membre fundador d'Alternativa Verda.

num. 2: **Miquel Macias i Arau**

Fill d'Olot (la Garrotxa). Ecologista i biòleg. Membre destacat de l'Agrupació Naturalista de la Garrotxa. Ha participat activament en totes les lluites per a la defensa dels sistemes naturals de la Garrotxa, sempre des d'una perspectiva nacionalista catalana.

num de **Guillem Pallejà Ferrer Cajigal**

de fa més de 10 anys es
acions agrícoles ecolò-
imals autòctones al
el repobla-
us i bos-
nt. Té

2.2. Senat.

Carles Fontseré i Carrió

Artista, cartellista de renom mundial, autor de nombrosos cartells en el període de la Guerra Civil. Exilat l'any 1939, resideix a París (on va fer l'escenografia - decorats i vestimenta - en l'estrena europea - 1946 - de l'obra d'en F. Garcia Lorca "La casa de Bernarda Alba"), Mèxic i Nova York, on a més de treballar en les arts plàstiques es dedica al periodisme. Retorna de l'exili el 1973 i des d'aleshores resideix a Porqueres, des d'on lluita per preservar l'ecosistema de l'Estany de Banyoles. Va rebre la medalla de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya l'any 1985. És membre d'Alternativa Verda des de 1986.

ti pare de tres
treballat com
rnació de
cam-

num de **Guillem Pallejà Ferrer Cajigal**

de fa més de 10 anys es
acions agrícoles ecolò-
imals autòctones al
el repobla-
us i bos-
nt. Té

ENTREVISTA

Carles Fontserè: «Si AV no surt, no serà pitjor per a nosaltres, sinó per al poble català»

GEMMA VILA

— Com un simpatitzant d'Esquerra Republicana decideix, un bon dia, presentar-se com a candidat per Alternativa Verda?

— Per tradició, i per haver estat durant la República a Catalunya, sempre he estat solidari amb ERC. Però passa que Alternativa Verda, bàsicament, no és un partit polític tancat.

— Quan temps militant a AV?
— Dono suport, ajut i col·laboració a Alternativa Verda des de fa uns cinc anys. S'ha de pensar que AV funciona des de fa molt temps com a moviment de tipus associacionista i que no s'ha posat en política fins fa tres anys, quan Santi Vilanova va considerar que era la millor manera d'aconseguir alguna cosa.

— Va fer la guerra amb les Brigades Internacionals, i després de patir un llarg exili a França —més de divuit anys sense trepitjar Espanya—, la seva arribada definitiva coincidí amb l'esclat de la democràcia. Quina opinió li mereix?

— No gaire bona, la veritat. Sovint es compara aquesta democràcia amb el règim franquista, quan crec que s'hauria de comparar amb d'altres democràcies. Per exemple, la llei electoral amb llistes tancades ha fet que els partits polítics es convertissin en autoritaris i totalitaris. Això, per tant, no és una veritable democràcia. Els partits estan dirigits per uns líders, per una màquina política restringida, que es pot resumir amb la frase de Guerra «*quien se mueva no saldrá en la fotografía*». I jo, precisament, em moc molt. No sóc persona de lliurar-me a un partit com a un orde religiós. Conservo la llibertat de pensament i d'acció.

— Perdoni que insisteixi... No ha arribat mai a implicar-se amb ERC?

— No. Només he mostrat la meua simpatia per aquest partit, votant-lo. De fet, és l'únic que he votat.

«ERC ha portat una política imprecisa sense trobar el veritable líder»

— I com el troba en l'actualitat? No se'ns escapa que molts polítics manifesten les seves simpaties per ERC —sobretot per la càrrega històrica que arrossega— però que gairebé tots coincideixen a considerar-lo un partit sense gaire possibilitats...

— No m'acaba d'agradar això que diu. Més que res, considero que ha portat una política impre-

El candidat gironí al senat per Alternativa Verda, Carles Fontserè, és tot allò oposat a un polític. Més un personatge del renaixement que figura pública, a Fontserè se'l coneix en el món artístic pels seus quadres, dibuixos, fotografies o gravats, a part de per la seva faceta d'escriptor i fins

col·laborador en alguns mitjans de premsa. Des de Can Tista, nom que dona al paratge natural de gran bellesa on té emplaçada la seva residència i l'estudi, ens confessa que «tot i que he donat el meu suport a AV, més que militant sóc artista». Assegura que si s'ha decidit a presen-

tar-se a les eleccions com a candidat ecologista ha estat perquè Alternativa Verda «és un partit obert que respecta la llibertat d'acció i pensament». No cal dir que està convençut de ser útil si fos elegit senador. «En tot allò que faig hi poso el meu saber i esforç», diu.

cisa i que no ha trobat el seu veritable líder. Crec que és un partit que podrà arribar a tenir més importància de la que té.

— Quin defecte li veu, al líder actual?

— Va ser un col·laborador de CiU i aquest partit, des del meu punt de vista, no és un partit de centre-dreta, sinó de dreta. A les comarques, sobretot, han heretat molt dels cacics del franquisme, els quals sense moure's de casa han passat de ser franquistes, o col·laboradors del franquisme, a pujolistes per comoditat o interès econòmic. Tot plegat, sense modificar gens la manera d'actuar. La veritat és que, per a mi, el Pujol d'abans de les eleccions comparat amb el posterior ha estat una decepció. En aquest sentit, Hortalà ha estat un col·laborador de la seva política. Això, ERC no s'ho acaba de treure de sobre.

— Segons vostè, qui hauria d'ocupar el càrrec d'Hortalà?

— Potser seria posar-me en «camisa d'onze vares», però crec que aquest paper hauria de ser per a Francesc Vicens. Comparteix les seves idees.

— Quin és el «cavall de batalla» d'AV?

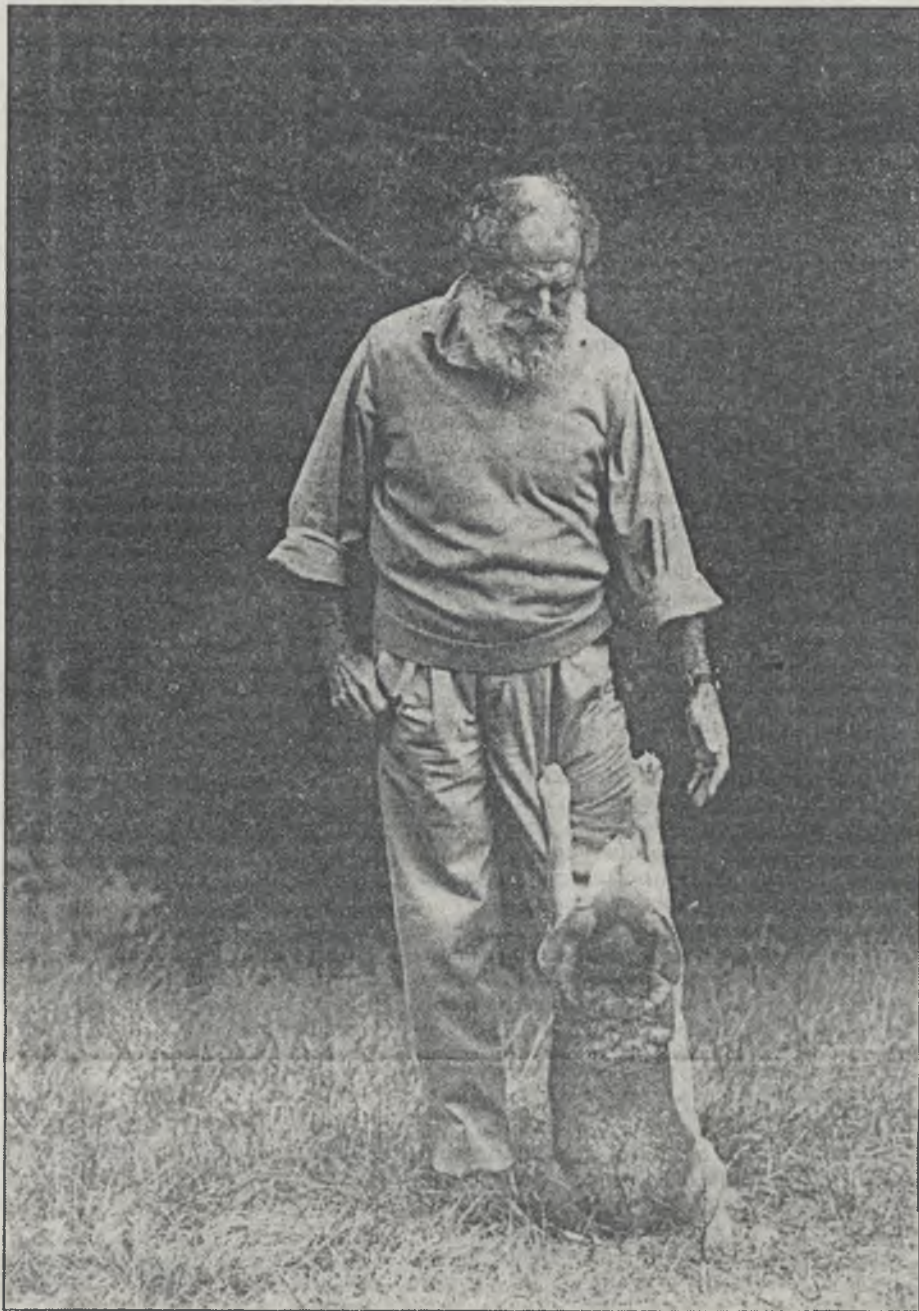
— Són locals. A cada poble n'hi ha. En general, la defensa de la terra, l'eliminació de les centrals nuclears, la protecció dels aiguamolls; a Olot, per exemple, de les Gredes... Es tracta de partir del principi del respecte a la terra quan, avui, només es té respecte a la propietat d'uns quants.

— I l'estany de Banyoles? Tenim entès que Fontserè és un dels més aferrissats detractors dels Jocs Olímpics a aquesta ciutat...

— AV voldria que els JJ.OO. no es fessin a Banyoles. L'estany de Banyoles i el seu entorn és un museu natural, un paratge que s'hauria de protegir. Per tant, la Generalitat hauria de declarar-lo paratge d'interès nacional. Les proves de rem, potser sí que no fan cap mal, però és inadmissible que es faci una concentració multitudinària en aquesta zona. Trobo una estúpidesa fer-hi aquestes proves, perquè l'estany és molt petit i no té cap possibilitat d'explotació turística important que pugui tenir una repercussió a l'economia de Banyoles.

— Veurem algun dia una coalició integrada per tots els partits ecologistes d'Espanya?

— Aquí es planteja el mateix problema que a qualsevol altre partit català. Catalunya es troba integrada en una Administració de l'Estat espanyol i, cada vegada que un partit s'organitza, se li presenta la realitat que pertany a les quatre províncies catalanes del nord-est d'Espanya. És clar que les nostres polítiques segurament són semblants, però la

Carles Fontserè acusa els polítics de CiU de «caciquisme». (Foto PERE DURAN).

qüestió està en ser catalans o d'una autonomia perifèrica. Jo mateix, per exemple, em presento com a senador per anar a Madrid, però en realitat no hi hauria d'anar a fer res. Aquesta democràcia que estem vivint és molt descafeïnada perquè continua essent una submissió a l'Estat espanyol. Aquest és el joc que ens obliga a seguir.

— Però... Ho veu factible?

— Com a català, no estaria a favor de la unió de tots els partits ecologistes, sinó d'una confederació. Sóc independentista al cent per cent. Crec, d'altra banda, que aquesta confederació seria possible sempre i quan es reconeguin els verds catalans i els verds espanyols, amb personalitat pròpia.

— Per a una persona com vostè, tan arrelada a la terra, no suposarà un cop molt fort haver de traslladar-se a Madrid si resultés elegit senador?

— La veritat és que em perjudicaria molt i està en contra dels meus plans actuals. Si sortís, però, tindria una gran satisfacció a nivell polític. Faig moltes coses: pinto, fotografia, escric... i en cada una d'elles hi poso tot el meu esforç i saber. És clar que, si m'elegissin, estudiaria al 100% els problemes ecològics.

— No fa gaires dies Narcís Oliveres, candidat al Senat per CiU, acusava els partits minoritaris com AV de ser exclusivistes, centrant-se en un sol tema i deixant-ne de banda d'altres importants. Assegurava, que el programa convergent, a part de tractar el tema ecologista, tenia en compte els de més interès per al país. Què n'opina, d'això?

— Podria dir el mateix, però en

direcció contrària. Ells podran assegurar, de paraula, que es preocupen pel país, però en definitiva, l'únic que veuen són els interessos personals. Està clar que són els hereters del franquisme. Hem de donar gràcies al Govern central que, avui, no es continui construint a les platges. I això, després d'haver sentit un piló de vegades de boca de gent de CiU «ens estan destruint la Costa Brava». Més tard, quan han tingut l'oportunitat de fer alguna cosa, continuaven destruint-la. Parlen de fer depuradores, però això és demagògia. S'ha de començar per no embrutar els rius. Les depuradores surten del diner de la col·lectivitat i, el que no es pot permetre, és que una indústria llenci porqueria al riu. En canvi, CiU, amb la seva política dona «màniga ampla» als industrials; i, després, ens toca pagar a nosaltres.

— Per quin partit es decantaria, en cas que hagués d'escollir: cap al PSC-PSOE o cap a CiU?

— Globalment, no puc contestar la pregunta. És clar que des d'un punt de vista social i polític estic més d'acord amb els socialistes en el pla local (ajuntaments). Però, en el pla general de Catalunya, el PSC és un partit inexistència. No passa de ser una delegació del PSOE de Madrid.

— Se'n refia, de les enquestes abans de la votació? Què li semblen els resultats fets públics per la Generalitat?

— No em preocupa gaire seguir aquestes coses. La veritat és que només llegeixo els titulars dels diaris i passo.

— Quina seria la seva valoració personal del que poden ser els re-

sultats per a AV?

— Voldria que fossin una expressió que la gent lamenta que s'està destruint el país. Si AV no surt, no serà pitjor per a nosaltres, sinó per al poble català. Ja s'ho farà. El polític català, en canvi, vol sortir perquè té interessos. Nosaltres, si ho fem, és perquè la gent sent aquesta necessitat.

«Crec que a les votacions no s'hauria d'anar a donar únicament el sí»

— Podria passar amb els verds el que amb Ruiz Mateos, que va copiar el «vot del descontent»?

— Considero que a les votacions no s'hauria d'anar a donar únicament el sí, expressant també el vot negatiu.

— Què modificaria o canviaria de l'actual llei electoral?

— Hi introduiria les llistes obertes. S'hauria de poder votar a persones de diferents partits, aquelles que et mereixen confiança. Tots som molt complexos i tenim diferents opinions sobre diferents temes. Per raons econòmiques podem estar d'acord amb un polític, però per les econòmiques amb un altre. Llavors, desapareixeria la figura del «líder», (abans de la guerra una paraula pejorativa), que avui s'ha acceptat com un fet.

LA REVISTA

6-10. JÚLIA OTERO

Entrevista amb la popular presentadora de *La Luna*, que des de fa un mes també és la directora del programa. Ella, que conversa amb un personatge popular gairebé cada setmana, s'ha convertit en entrevistada, tot i que pensa que parlar amb un periodista és com un joc i que ningú no diu mai el que no vol dir.

14-25. EL MÓN PER CASA

La majoria ho són de família i ho porten a la sang. Tenen una casa, però durant vuit o nou mesos viuen en una caravana, avui aquí, demà allà. Són els firaires. Alguns poden guanyar en un cap de setmana el que un treballador a sou guanya en un mes, però el que més valoren és la seva independència i prefereixen ser petits amos que no grans mossos. A més, diuen que no és un negoci en crisi, sinó un grup en augment, un sistema de vida en alça.

26-36. LES VOLTES DE LES FIRES

Avui i el dia de Tots Sants són els dies grans de les Fires de Girona. Al llarg dels gairebé sis-cents anys que fa que se celebren, les Fires han ocupat diferents llocs dins la ciutat. Cada canvi ha provocat polèmica, especialment el de traslladar-les a la Devesa. Aquest canvi, però, va resultar encertat.

40-49. «LA FI DEL MÓN A GIRONA»

Avui i l'1 de novembre està programada una lectura escenificada de l'obra de Joaquim Ruyra *La fi del món a Girona*. Avui reproduïm una edició gairebé ignorada de l'obra amb gravats de Carles Fontserè.

53-68. LA GUIA

70
Entre
Plans
l'edit
caste

PF
Ca

L'illustrador descriu tota la càrrega obscurantista de convents, clausures, esglésies, capelles i capelletes... poblada per centenars de capellans, canonges, frares, congregants i monges.

FI DEL MÓN

Viatger per exili i curiositat

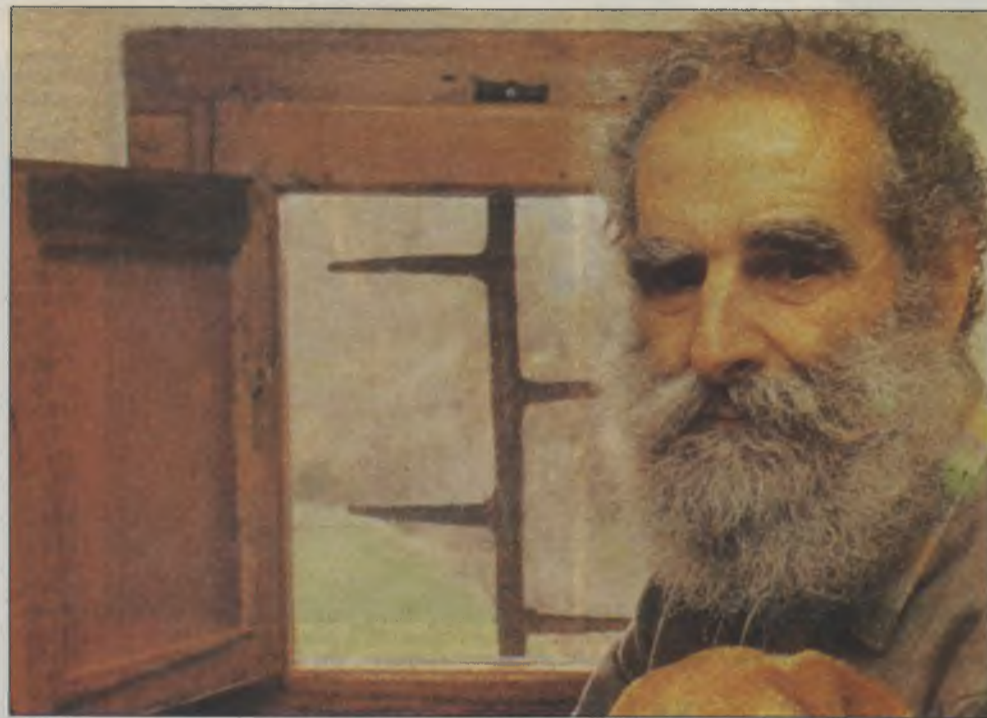
JORDI SOLER

Charles Fontserè, nascut a Barcelona el 1916, ha fet una mica de tot: escenografia, gravat, editografia, còmics i fotografia. Va començar a dibuixar quan tenia vint anys, durant la guerra civil, dedicant-se a fer cartells de propaganda de la zona republicana, i es va exiliar a París, on va muntar un taller a l'antic barri del Marais, ara d'obligada visita gràcies al centre Pompidou, amb tres premses litogràfiques de fusta, i es va dedicar, amb tres treballadors francesos, a l'edició de llibres de luxe amb tiratge limitat per a bibliòfils. A més de «La fi del món a Girona», hi va editar les «Odes a Barcelona» de Verdaguer i obres de Maragall. Però abans d'establir-se en un vell palau a frec de la plaça dels Vosges, va haver de fugir d'un sinistre camp de concentració, sense cap document que l'identifiqués i amb les butxaques buides,

exposant-se a ser detingut, traslladat a qualsevol Prefectura i d'allí, després de la reglamentària pallissa, altra vegada reclòs entre filferro de punxes.

Malgrat que podia continuar treballant en una feina que molts considerarien original i estable, la potència creativa de Fontserè, facultada per actuar també en altres camps amb absoluta desimboltura, necessitava projectar-se més enllà del món de les arts gràfiques, i va decidir organitzar una companyia d'espectacles i revista a l'estil de les que es podien veure al cèlebre *Folies Bergère* parisenc, amb la qual va travessar l'Atlàntic per triomfar plenament a Mèxic, on la premsa especialitzada va dir d'ell que era el millor escenògraf del món. Transcorria l'any 1948, els fusells franquistes encara fumejaven, i d'aquest importantíssim succeís en uns dels països que amb més bona disposició acolliria tantes i tantes víctimes

de l'exili, aquí no se'n va fer cap mena de ressò perquè oficialment ell era *rojo*, i els *rojos* ja no existien. De Mèxic, i abans del seu retorn a París, Carles Fontserè salta a Nova York mogut per la curiositat i sense conèixer ni una sola paraula d'anglès. D'aquella immensa metròpoli ericada de gratacels només en té l'abstracta noció que poden donar-ne les postals, però duu a la butxaca un parell d'adreces que li serviran: una és la de Jaume Miravittles, que va ser Comissari de Propaganda de la Generalitat de Catalunya durant la guerra, i l'altra, la de Ludwig Demelmans, un escriptor nord-americà d'origen alemany, desconegut a Europa i que allí havia aconseguit una certa anomenada. Per entendre com va decidir que allí valia la pena viure-hi, oblidant-se dels compromisos que el lligaven a la capital de França, només tenim, al marge del seu tarannà sempre a punt per a qual-

Malgrat el seu sentit escatològic i escrupolosament moral, les descripcions dels carrers i el fet de narrar al seu entorn un fet corprenedor i fantàstic, impressionen, encara avui.

sevol nova aventura, el diàleg que va mantenir amb Miravittles segons abans de prendre la decisió: «Home, t'hauries de quedar!». «Mira, ja m'he quedat!». El foraster que en desembarcar va tenir problemes per orientar-se va

Fontserè, l'inesgotable autor de cartells durant la guerra civil, va dibuixar a la pedra les litografies i les va tirar en les seves premses, a mà.

acabar exercint de taxista, encara que això no el privava de recrear les quotidianes imatges de la ciutat amb la seva càmera fotogràfica; aquesta obra ha estat exposada arreu del món, i dels retrats urbans de Carles Font-

serè se'n van editar llibres. Després, el retorn a casa, prop de Banyoles, enmig de pins i romaní, lluny d'assumides voràgines. Havent fet tot allò que es proposava, el retorn als orígens era una fita essencial. □

L'AJUNTAMENT DE PINEDA DE MAR

es complau en convidar-vos a l'acte d'inauguració de l'exposició de fotografies de

CARLES FONTSERÈ
Roma, París, Londres 1960

que tindrà lloc el proper dimarts dia 5 de desembre a les 8 del vespre, a la Sala Municipal d'Exposicions, Plaça Catalunya, 2.

Pineda de Mar, novembre de 1989

Viatger per exili i curiositat

L'illustrador descriu tota la càrrega obscurantista de convents, clausures, esglésies, capelles i capelletes... poblada per centenars de capellans, canonges, frares, congregants i monges.

FI DEL MÓN

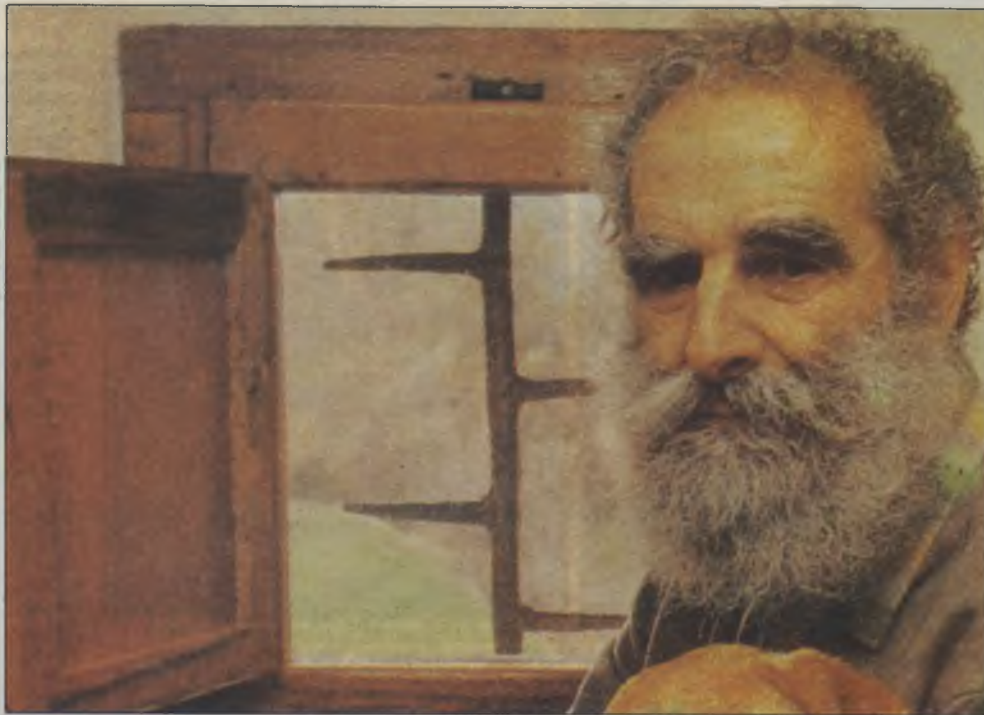
JORDI SOLER
Charles Fontserè, nascut a Barcelona el 1916, ha fet una mica de tot: escenografia, gravat, editografia, còmics i fotografia. Va començar a dibuixar quan tenia vint anys, durant la guerra civil, dedicant-se a fer cartells de propaganda de la zona republicana, i es va exiliar a París, on va muntar un taller a l'antic barri del Marais, ara d'obligada visita gràcies al centre Pompidou, amb tres premses litogràfiques de fusta, i es va dedicar, amb tres treballadors francesos, a l'edició de llibres de luxe amb tiratge limitat per a bibliòfils. A més de «La fi del món a Girona», hi va editar les «Odes a Barcelona» de Verdaguer i obres de Maragall. Però abans d'establir-se en un vell palau a frec de la plaça dels Vosges, va haver de fugir d'un sinistre camp de concentració, sense cap document que l'identifiqués i amb les butxaques buides,

exposant-se a ser detingut, traslladat a qualsevol Prefectura i d'allí, després de la reglamentària pallissa, altra vegada reclòs entre filferro de punxes.

Malgrat que podia continuar treballant en una feina que molts considerarien original i estable, la potència creativa de Fontserè, facultada per actuar també en altres camps amb absoluta desimboltura, necessitava projectar-se més enllà del món de les arts gràfiques, i va decidir organitzar una companyia d'espectacles i revista a l'estil de les que es podien veure al cèlebre *Folies Bergère* parisenc, amb la qual va travessar l'Atlàntic per triomfar plenament a Mèxic, on la premsa especialitzada va dir d'ell que era el millor escenògraf del món. Transcorria l'any 1948, els fusells franquistes encara fumejaven, i d'aquest importantíssim succeís en uns dels països que amb més bona disposició acolliria tantes i tantes vícti-

mes de l'exili, aquí no se'n va fer cap mena de ressò perquè oficialment ell era *rojo*, i els *rojos* ja no existien. De Mèxic, i abans del seu retorn a París, Carles Fontserè salta a Nova York mogut per la curiositat i sense conèixer ni una sola paraula d'anglès. D'aquella immensa metròpoli erigida de gratacels només en té l'abstracta noció que poden donar-ne les postals, però duu a la butxaca un parell d'adreces que li serviran: una és la de Jaume Miravittles, que va ser Comissari de Propaganda de la Generalitat de Catalunya durant la guerra, i l'altra, la de Ludwig Demelmans, un escriptor nord-americà d'origen alemany, desconegut a Europa i que allí havia aconseguit una certa anomenada. Per entendre com va decidir que allí valia la pena viure-hi, oblidant-se dels compromisos que el lligaven a la capital de França, només tenim, al marge del seu tarannà sempre a punt per a qual-

Malgrat el seu sentit escatològic i escrupolosament moral, les descripcions dels carrers i el fet de narrar al seu entorn un fet corprenedor i fantàstic, impressionen, encara avui.

Fontserè, l'inesgotable autor de cartells durant la guerra civil, va dibuixar a la pedra les litografies i les va tirar en les seves premses, a mà.

sevol nova aventura, el diàleg que va mantenir amb Miravittles segons abans de prendre la decisió: «Home, t'hauries de quedar!». «Mira, ja m'he quedat!». El foraster que en desembarcar va tenir problemes per orientar-se va

acabar exercint de taxista, encara que això no el privava de recrear les quotidianes imatges de la ciutat amb la seva càmera fotogràfica; aquesta obra ha estat exposada arreu del món, i dels retrats urbans de Carles Font-

serè se'n van editar llibres. Després, el retorn a casa, prop de Banyoles, enmig de pins i romaní, lluny d'assumides voràgines. Havent fet tot allò que es proposava, el retorn als orígens era una fita essencial. □

L 'AJUNTAMENT DE PINEDA DE MAR

es complau en convidar-vos a l'acte d'inauguració
de l'exposició de fotografies de

CARLES FONTSERÈ

Roma, París, Londres 1960

que tindrà lloc el proper dimarts dia 5 de desembre a les 8 del vespre,
a la Sala Municipal d'Exposicions, Plaça Catalunya, 2.

Pineda de Mar, novembre de 1989

L 'AJUNTAMENT DE PINEDA DE MAR

es complau en convidar-vos a l'acte d'inauguració
de l'exposició de pintures de

CARLES FONTSERÈ

"Variacions sobre teulats i parets blanques mediterranis"

que tindrà lloc el proper divendres dia 22 de desembre a les 8 del vespre,
a la Sala Municipal d'Exposicions, Plaça Catalunya, 2.

Pineda de Mar, desembre de 1989

Tardor fotogràfica

CARLES FONTSERÈ

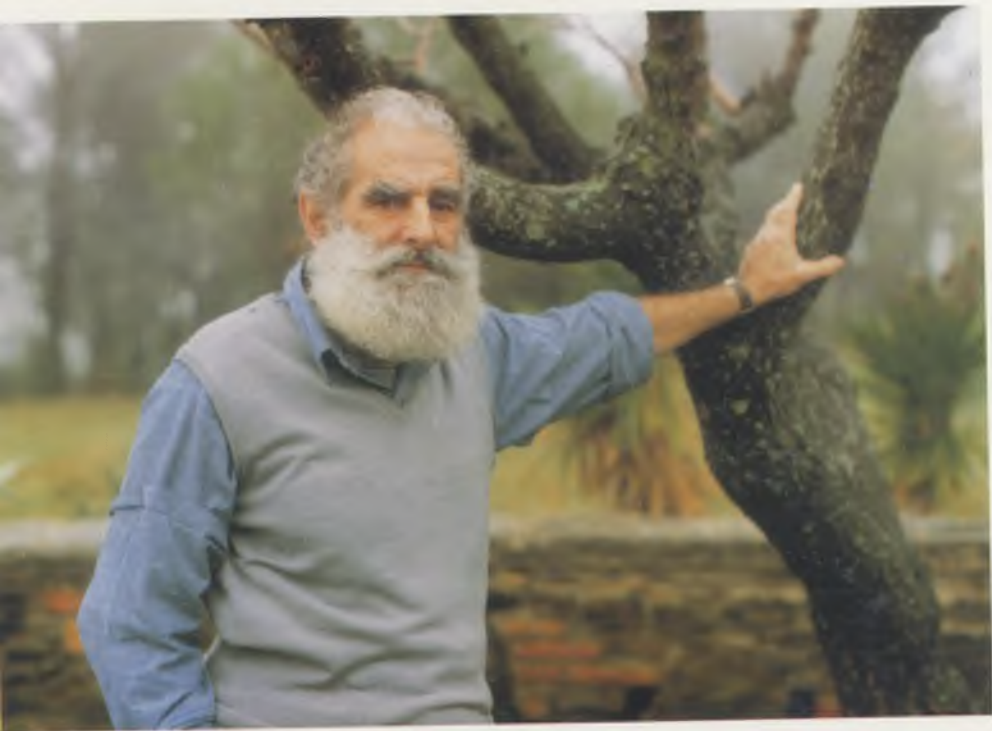
ROMA

PARIS

LONDRES 1960

del 5 al 21 de Desembre de 1989

SALA MUNICIPAL D'EXPOSICIONS
PINEDA DE MAR

Carles FONTSERÈ 1989

Carles Fontserè

VARIACIONS SOBRE TEULATS I PARETS BLANQUES MEDITERRANIS

del 22 de desembre de 1989 al 7 de gener de 1990

SALA MUNICIPAL D'EXPOSICIONS PINEDA DE MAR

en
bé
a

...a Nova York, tot recordant el seu país, com pot observar el públic. Fontserè ha continuat una vida activa, treballant regularment davant del públic. Fontserè té una obra, a més de variada, és extensa. Fontserè ha treballat a l'acrílic sobre cartró que ens presenta en aquesta exposició titulada **Variacions sobre teulats i parets blanques mediterrànies** la va dur a terme durant la seva darrera estada a Nova York, tot recordant el seu país, al qual retornaria ben aviat.

Vicenç Riera Llorca

BIBLIOTECA
SERRADOR

CATALUNYA
I LA
GUERRA CIVIL
(1936 - 1939)

Carles Fontserè acaba el seu primer volum de memòries

En la solitud de la seva casa de Porqueres, Carles Fontserè va acabant el primer volum de les seves memòries.

Les començà el 14 d'abril del 1931. "Com que jo de nen era molt xafarder, vaig anar a la plaça Sant Jaume i vaig veure Macià al balcó. Tenia quinze anys. Llavors no era republicà. La meua família era carlina. Després vaig tenir una evolució i el 34 ja havia evolucionat cap a l'esquerra, no l'Esquerra Republicana. Parlo en sentit molt ampli. Cap a un anarquisme filosòfic, fill de les lectures de Lleó Tolstoi. En esclatar la guerra em vaig presentar al sindicat de dibuixants i vaig fer el primer cartell que va sortir a Barcelona, que era per a la UGT i deia: *Treballa per als que lluiten*. Llavors vaig organitzar un taller col·lectiu de pintura de cartells i així vaig conèixer tots els artis-

tes que van pintar cartells durant la guerra. En fèiem una gran producció. Al setembre del 37 em van mobilitzar i vaig ingressar a les Brigades Internacionals, la majoria de soldats eren espanyols i la meitat d'aquests, catalans. Quan es van abolir, el 38, vaig passar a l'artilleria anti-aèria. A Figueres, durant la retirada, vaig trobar Jaume Miravittles i em va dir si volia anar al seu comissariat de propaganda. Va pujar al castell de Figueres i va obtenir-me el permís de trasllat. Vam instal·lar les oficines a la Rambla de Figueres i jo vaig fer encara un diari mural, que vam penjar. Van ser els dies dels grans bombardejos. Després, vam anar a la Vajol i l'endemà vàrem passar la frontera a peu junt amb el president Companys, els consellers de la Generalitat i la comitiva que els acompanyaven".

Revista de Girona

RUYRA, RECORDAT I OBLIDAT

SETEMBRE-OCTUBRE 1989. 500 PTA.

136

DIPUTACIÓ DE GIRONA

ALIMENTS GIRONINS AMB SEGELL DE QUALITAT
ÀNGEL PLANELLS, L'ALTRE SURREALISTA DE CADAQUÉS
EL RIPOLLÈS, UNA HISTÒRIA PER AL FORASTER

Fontseré sap descriure tota la càrrega obscurantista, severa i temorena d'aquella Girona clerical.

DEL MON

per la mecanització, els aires innovadors de les revolucions, i un cert esperit liberal que impregnava algunes cases distingides de la ciutadania. Davant d'aquests «excessos», l'església intensificava més que mai l'ensenyament dels seus anatemes i con-

«Quan l'angoba ha arribat al seu punt més alt, el malson cessa i la realitat... triomfa sobre els terrors irracionals»

dernes, per procurar que els fidels llauressin dret, i no servissin desviacionismes perillosos. No és d'estranyar, doncs, que l'escatologia i l'evocació de la fi de l'home: Mort, judici, infern o glòria, estigués constantment a la boca dels predicadors que

L'obra és editada el 31 de juliol de 1946, i se'n fan només noranta-cinc exemplars. És, per tant, una publicació dedicada, es pot dir, als petits nuclis lletraferits.

atordien els creients des del púlpit de les esglésies, sobretot en temps de Quaresma o Setmana Santa. Fontserè impregna els seus gravats amb uns colors premeditadament mortificants, que s'adiuen total-

Dels noranta-cinc exemplars de l'edició, se'n deuen

A les Fires de Girona d'enguany, i com a cloenda dels actes del cinquantè aniversari de la mort de l'escriptor Joaquim Ruyra, està programada una lectura escenificada de la seva obra *La fi del món a Girona*, que tindrà lloc avui i l'1 de novembre, a les set de la tarda, a les antigues andanes de la «Sarfa», al passeig Canalejas núm 3, a càrrec de l'elenc del «Grup Proscenium» de Girona. En els preparatius d'aquesta lectura ens ha vingut a les mans una edició gairebé ignorada de l'obra, amb gravats de Carles Fontserè, que reproduïm en aquestes pàgines per la seva originalitat.

«La fi del món a Girona»

Un relat únic i esgarrifós de Ruyra

QUAN es compliren els vint-i-cinc anys de la mort de Joaquim Ruyra —era l'any 1964— l'aniversari va donar una bona ocasió de treure a llum pública l'obra d'un escriptor, mort en acabar la guerra civil, que, tot i el seu catolicisme bèl·ligerant i la seva manca de militància política, havia estat enterrat per la cultura oficial —com tots els altres autors catalans— d'ençà de la victòria franquista.

Llavors, la celebració propicià que diversos grups de gent al marge de tota etiqueta institucional li organitzessin homenatges i lectures, i li dediquessin audicions de sardanes i plaques commemoratives. En el rerafons d'aquest esforç popular hi havia unes ganes de reivindicar allò que ens havia estat amagat tant temps: la nostra autèntica cultura. Val a dir que, llavors, varen ser molts els joves que sentiren parlar de Ruyra per primera vegada, tot i que els més grans el tenien ben present.

Ara es compleixen els cinquanta anys. El panorama ha canviat. Ruyra s'ensenyava a l'escola, junt amb els altres mestres de la literatura catalana. Però constatem que, a escala popular, potser és més desconegut encara que llavors, probablement degut a la manca d'interès per la lectura, i més, per la falta d'afició a les narracions costumistes, evocadores generalment

d'un passat que cada vegada se sent més llunyà. I, en canvi, Ruyra va significar per als nostres pares i avis un autèntic aliment per a la imaginació, tota vegada que tocava temes que els eren propers, que podien esdevenir en qualsevol indret de Catalunya... en el mateix poble de cada u, però que enlairava a la categoria de narració fantàstica. Amb això aconseguia que els fets quotidians —la cacera, la pesca, el camp, la ciutat— s'omplissin de mites i cabòries que podien fer molt més divertida l'obligada rutina diària.

Aquest desconeixement popular de la seva obra s'ha constatat també en els actes portats a terme al llarg d'aquest any, en la celebració del cinquanta aniversari de la seva mort: molta exaltació literària i acadèmica, molt d'aprofundiment filosòfic sobre la seva obra, però una evident manca de ressò popular, quan probablement la principal característica de la seva producció havia estat precisament la seva popularitat.

CATALANS A PARÍS

A l'any 1946, en plena repressió franquista, en el temps de l'autarquia i l'aïllament internacional, que feien més dura la reacció dels governants espanyols, un grup d'exiliats catalans residents a París que promovien projectes amb l'única fi

UBRE-1989

per la mecanització, els aires innovadors de les revolucions, i un cert esperit liberal que impregnava algunes capes distingides de la ciutadania. Davant d'aquests «excessos», l'església intensificava més que mai l'ensenyament dels seus anatemes i con-

«Quan l'arigoiba ha arribat al seu punt més alt, el malson cessa i la realitat... triomfa sobre els terrors irracionals»

demnes, per procurar que els fidels llauressin dret, i no servissin desviacionismes perillosos. No és d'estranyar, doncs, que l'escatologia i l'evocació de la fi de l'home: Mort, judici, infern o glòria, estigués constantment a la boca dels predicadors que

L'obra és editada el 31 de juliol de 1946, i se'n fan només noranta-cinc exemplars. És, per tant, una publicació dedicada, es pot dir, als petits nuclis lletraferits.

atordien els creients des del púlpit de les esglésies, sobretot en temps de Quaresma o Setmana Santa.

Fontserè impregna els seus gravats amb uns colors premeditadament mortificants, que s'adiuen total-

Dels noranta-cinc exemplars de l'edició, se'n deuen

A les Fires de Girona d'enguany, i com a cloenda dels actes del cinquantè aniversari de la mort de l'escriptor Joaquim Ruyra, està programada una lectura escenificada de la seva obra *La fi del món a Girona*, que tindrà lloc avui i l'1 de novembre, a les set de la tarda, a les antigues andanes de la «Sarfa», al passeig Canalejas núm 3, a càrrec de l'elenc del «Grup Proscenium» de Girona. En els preparatius d'aquesta lectura ens ha vingut a les mans una edició gairebé ignorada de l'obra, amb gravats de Carles Fontserè, que reproduïm en aquestes pàgines per la seva originalitat.

«La fi del món a Girona»

Un relat únic i esgarrifós de Ruyra

QUAN es compliren els vint-i-cinc anys de la mort de Joaquim Ruyra —era l'any 1964— l'aniversari va donar una bona ocasió de treure a llum pública l'obra d'un escriptor, mort en acabar la guerra civil, que, tot i el seu catolicisme bèl·ligerant i la seva manca de militància política, havia estat enterrat per la cultura oficial —com tots els altres autors catalans— d'ençà de la victòria franquista.

Llavors, la celebració propicià que diversos grups de gent al marge de tota etiqueta institucional li organitzessin homenatges i lectures, i li dediquessin audicions de sardanes i plaques commemoratives. En el rerafons d'aquest esforç popular hi havia unes ganes de reivindicar allò que ens havia estat amagat tant temps: la nostra autèntica cultura. Val a dir que, llavors, varen ser molts els joves que sentiren parlar de Ruyra per primera vegada, tot i que els més grans el tenien ben present.

Ara es compleixen els cinquanta anys. El panorama ha canviat. Ruyra s'ensenyava a l'escola, junt amb els altres mestres de la literatura catalana. Però constatem que, a escala popular, potser és més desconegut encara que llavors, probablement degut a la manca d'interès per la lectura, i més, per la falta d'afició a les narracions costumistes, evocadores generalment

d'un passat que cada vegada se sent més llunyà. I, en canvi, Ruyra va significar per als nostres pares i avis un autèntic aliment per a la imaginació, tota vegada que tocava temes que els eren propers, que podien esdevenir en qualsevol indret de Catalunya... en el mateix poble de cada u, però que enlairava a la categoria de narració fantàstica. Amb això aconseguia que els fets quotidians —la cacera, la pesca, el camp, la ciutat— s'omplissin de mites i cabòries que podien fer molt més divertida l'obligada rutina diària.

Aquest desconeixement popular de la seva obra s'ha constatat també en els actes portats a terme al llarg d'aquest any, en la celebració del cinquanta aniversari de la seva mort: molta exaltació literària i acadèmica, molt d'aprofundiment filosòfic sobre la seva obra, però una evident manca de ressò popular, quan probablement la principal característica de la seva producció havia estat precisament la seva popularitat.

CATALANS A PARÍS

A l'any 1946, en plena repressió franquista, en el temps de l'autarquia i l'aïllament internacional, que feien més dura la reacció dels governants espanyols, un grup d'exiliats catalans residents a París que promouien projectes amb l'única fi-

PRESENCIA 29 D'OCTUBRE-1989 / 41

ció, però la creien totalment perduda.

En canvi, alguns exemplars devien romandre entre nosaltres, ja que les il·lustracions de Fontserè havien vist la llum en algunes revistes i diaris —al llarg dels anys— com a complements d'articles periodístics.

Finalment —i arran de preparar per a les Fires de Girona la lectura pública de l'obra— un bon amic, Jordi Dalmau, en conservava un exemplar, i ens el facilitava, per tal de publicar-ne els millors gravats —acompanyant aquestes ratlles— a fi que es divulgui una imatge de Girona, coneguda —fins avui— per poca gent. Una Girona que encara cavalca entre un passat silenciós, i un futur trepidant.

L'ENTORN DE LA CATEDRAL

És d'obligació per a qualsevol gironí el conèixer aquesta obra de Ruyra. Malgrat el seu sentit escatològic i escrupolósament moral —constant d'aquest autor, influït, segons sembla, per la seva muller, que era aristocrata i beata a l'últim grau—

esta impressió em a la plaça de al peu d'aquella llitíssima escalinax de peanya al antí. Jo no he vist non cap escalinax. Es amplissile pedra picada, trades artístiques, de les quals fóra ixiug per a un nt, i amb grans remajor part dels ina les teulades de

«Allà esdevé la fi del món.»

les cases veïnes. Sembla una obra feta per éssers més forts que els humans. L'espero s'afadiga només per de cobre l'íntem de pujar-la. «Nosaltres, pobres gironins de l'últim dia, vàrem ramadar-nos per aquegraons i replans fins que multitud omplí tota l'esla...»

Allà esdevé la fi del món que Ruyra descriu, sense talviar-ne emoció ni sentràgic. □

'Nova York i els gratacels', un relat gràfic de Carles Fontseré

REDACCIÓ

Sant Sadurní

Una exposició de 90 fotografies dels gratacels de Nova York, realitzades per Carles Fontseré es presenta a la Casa de Cultura de la Fundació Caixa de Pensions, al carrer de l'Hospital, 18, de Sant Sadurní d'Anoia, el dia 7 d'abril de 1989.

La mostra, que proposa un recorregut històric pel que han estat i són els gratacels com a símbol de la ciutat de Nova York, es presenta en 50 panells distribuïts en els següents apartats: «1800: Evolució de l'arquitectura», «1875-1913: Competició per l'altura», «1930: Els gratacels», «1950-1960: Boom de la construcció», «1970-1984: Els nous gratacels», «1900-1984: L'habitatge», «1984-1990: Projectes urbans».

Carles Fontseré, cartellista, fotògraf, dibuixant, pintor, etc., ha col·laborat en llibres, publicacions periòdiques internacionals i programes de televisió, centrant el

seu interès a reflectir els ambients que l'envolten i destacant especialment el paper que hi juga l'home.

L'aventura humana de Carles Fontseré

Carles Fontseré nasque a Barcelona el 1916. Comença a dibuixar professionalment a 15 anys i a 20, en esclatar la Guerra Civil Espanyola, es destaca com a cartellista. Exiliat a França al final de la guerra com a soldat de l'Exèrcit de la República, conegué els camps de concentració. Després ha residit a París i Nova York. Ha editat i il·lustrat llibres per a bibliofíls amb aiguaforts i litografies i ha dissenyat decorats i vestits per a diverses produccions teatrals —entre les quals, la primera representació a Europa de La casa de Bernarda Alba (en francès), de F. García Lorca, a l'Estudi des Champs Elysées, de París, el 1946 i per a una gran revista musical francesa a la ciutat de Mèxic (1948-49).

A més de la pintura de cavallet i el disseny de cartells, ha dibuixat còmics i ha estat director artístic d'una revista mensual a Nova York. També ha practicat la fotografia: en un període d'uns 13 anys, a través dels tipus del carrer, ha cobert la geografia humana de diferents ciutats que l'han apassionat: a més de Roma, París i Londres, també Nova York, ciutat de Mèxic, San Francisco, etc. L'any 1973 retornà a Catalunya. Abans, però, féu de taxista a Nova York i pintà la sèrie «Cases catalanes vora el mar».

Des del 1980, ha presentat diverses exposicions fotogràfiques, acompanyades de textos originals amb materials gràfics, de la seva pròpia producció, com «L'aventura humana de Josep de Creft», escultor català-nord-americà (480 fotografies i textos explicatius), inaugurada a la Fundació Joan Miró de Barcelona, el 1980, i portada itinerant per Catalunya per la Caixa de Pensions; el 1982 fou presentada en la Sala d'Exposicions del Centre de Serveis de la Caixa de Madrid.

El 1982 participà en l'exposició Nou fotògrafs catalans a camera Obscura, Estocolm, i inaugurà Nova York vista i viscuda per un català a l'Institut d'Estudis Nord-americans de Barcelona: una visió fotogràfica de la ciutat de Nova York, que, el 1983, féu un recorregut itinerant per Catalunya sota el patrocini del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El mateix any, participà en l'exposició al centre Cultural de la Caixa de Pensions a Barcelona, Dalí fotògraf, Dalí en els seus fotògrafs.

Darrerament ha fet exposicions sobre les ciutats de Roma, París, Londres, Nova York, exposicions de pintura i cartells.

Nova York. Els gratacels. Un relat gràfic de Carles Fontseré.

Horaris, feners de 18 a 21 hores i festius, de 12 a 14 hores.

9-6-89

guia-ocio

HOSPITALET

Nueva York y sus rascacielos

Con la conferencia *Els immigrants: el miracle econòmic de Nova York* se ha inaugurado la exposición *Nova York, Els grata-*

cels, Un relat gràfic de Carles Fontseré, en el *Centre Cultural de la Fundació Caixa de Pensions* (Rambla Just Oliveras, 56).

La muestra propone un recorrido histórico por lo que han sido y son los rascacielos como símbolo de la ciudad de Nueva York. La exposición consta de

50 paneles distribuidos en los siguientes apartados: 1800 *Evolució de l'arquitectura, 1875-1913: Competició per l'altura, 1930 Els gratacels, 1950-1960 Boom de la construcció, 1970-1984 Els nous gratacels, 1900-1984 L'habitatge, 1984-1990: Projectes urbans*.

Carles Fontseré es cartelista, fotógrafo, dibujante, pintor y ha colaborado en libros, publicaciones periódicas internacionales y programas de televisión, centrandó su interés en reflejar los ambientes que le rodean y destacando especialmente al papel del hombre en este entorno. La exposición *Nova York, Els gratacels, Un relat gràfic de Carles Fontseré* está durante todo el mes de junio en el *Centre Cultural de la Fundació Caixa de Pensions*.

A TOT DRAP

Nova York

Moltes són les ciutats del món que ens poden fascinar i per ben diferents motius. Una de les que tots, fins i tot sense haver-hi estat, ens captiven, o almenys ho poden fer, és la ciutat de Nova York. Tots, en algun moment o en alguna mesura, hem somniat quelcom d'aquella ciutat. Una visió de l'estàtua de la Llibertat, de Wall Street; coneixem el nom dels seus barris, d'alguns dels seus edificis, des de les més recents torres del World Trade Center, fins els més veterans del Radio City Music Hall. Nova York ha estat, físicament, el port d'arribada de molts desesperançats emigrants europeus que han cercat autènticament una nova vida, encara que, tal volta, sense una renúncia total al que s'ha deixat enrera. Avui, possiblement aquesta arribada es faci més per l'aeroport Kennedy que pels camins de la mar, però també Nova York acull molts europeus i no europeus que tracten de fer fortuna als Estats Units.

Catalunya, els catalans, no hem estat de les colònies més nombroses de la ciutat dels gratacels. Però alguns d'ells han deixat la seva empremta seriosa i treballadora a la ciutat. Fins podríem dir que en certs casos ací no hem sabut res de la importància d'aquests catalans fins que un altre dels nostres ens ho fet saber. Els parlem de Carles Fontseré, que va viure, treballar, estimar i crear art a Nova York, una ciutat que, malgrat que avui en Carles viu en un deliciós i tranquil indret de Porquerres, no oblida, entre altres raons perquè es va casar amb una ciutadana de Nova York, sens dubte molt especial, perquè, descendent del nostre país, ja nascuda en aquella ciutat, ha recuperat les seves arrels entre nosaltres. I aquesta estimació per Nova York ha portat en Carles i Terry Fontseré a presentar-nos un seguit d'exposicions que ens han explicat també l'altra cara de la ciutat i, actualment, un aspecte definitiu i definidor d'aquell conjunt urbà, els gratacels, precisament. Cal veure aquest aspecte de la història, concretament a la sala de la Caixa de Pensions de Cassà. És una exposició itinerant i singular que Carles Fontseré ha fet amb l'exactitud i la dedicació amb què ha treballat sempre, malgrat que algú, despistat, pugui creure tot el contrari.

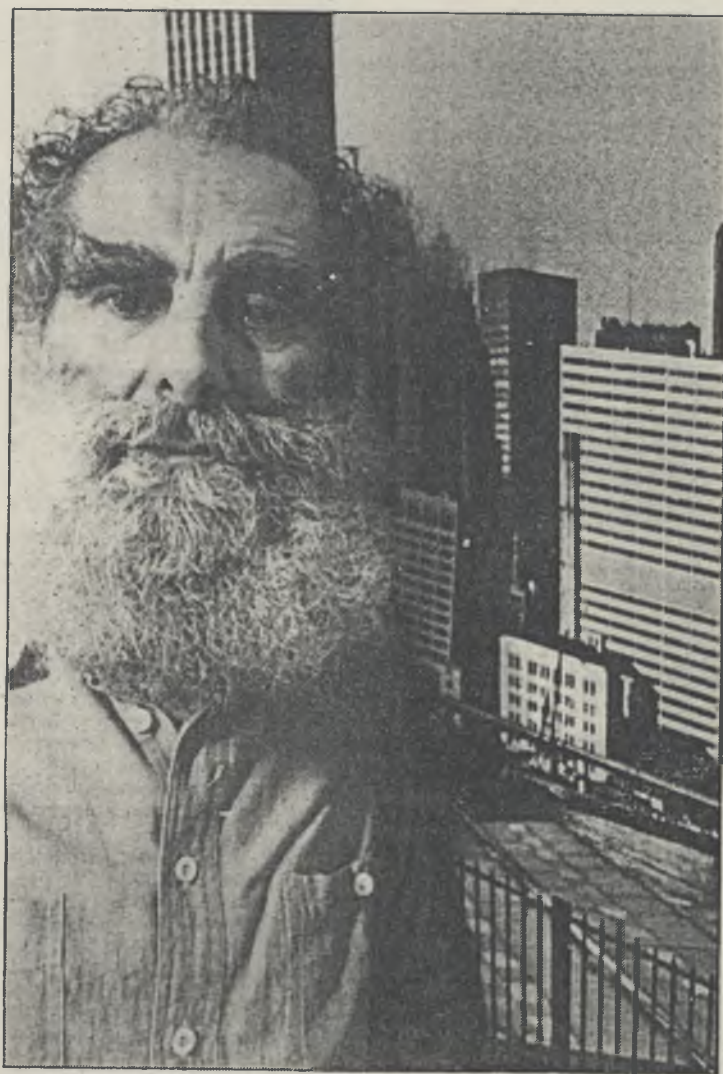
L'exposició ens torna a portar a casa nostra aquest esperit de captivació que manté Nova York entre molts de nosaltres, els mantenen l'esperit inquiet i jove.

Carles Fontseré, gratacels

Josep Víctor Gay

Un dia, a Nova York, Carles Fontseré, que feia el servei de taxi, un d'aquells vehicles grocs que tots hem vist en alguna pel·lícula i que, per cert, són d'una mecànica molt especial, va deixar el vehicle en el garatge de l'empresa i els va comunicar, més o menys amb aquestes paraules: «Demà deixo la feina, vaig a viure a Porquerres, Europa, Spain, Catalunya, Girona, al costat de l'estany». Bé, és una anècdota de les moltes que la vida de Carles i Terry Fontseré ha produït i que són pinzellades d'uns esperits extraordinàriament inquiets, cultes en el sentit exacte del terme i que han cultivat l'amistat com un signe de normalitat que avui pot semblar estrany.

Malgrat els anys que ens coneixem, si haguéssim de definir Carles Fontseré, tal volta hauríem de dir que és un home del Renaixement, traslladat al segle XX i a un país molt especial com és Catalunya. Carles Fontseré és pintor, gravador, fotògraf, escriptor, escultor i moltes coses més. Per tant, a l'hora d'explicar com és l'exposició que «la Caixa» li ha encarregat i que, com diem, es troba a Cassà i que fa un recorregut per bona part de les terres catalanes, diríem que darrera del nom genèric de gratacels, hi trobem, cal fer-ho, una visió de la capacitat creativa del seu autor que, de tota manera, ens diu que aquest tipus d'edificis és «possiblement el més representatiu de Nova York, malgrat que molts d'altres edificis són igualment característics de la ciutat. Però juntament amb un perfil urbà, cal veure tot un procés urbanístic vivíssim, actiu, especulatiu, també, però que dinamitza la ciutat fins a uns nivells extraordinaris. Per exemple, aquesta part de l'exposició, la dels gratacels, tancava la que fa uns anys vaig presentar amb el nom de *Nova York vista i viscuda*, doncs bé, a l'hora de fer una presentació de la part corresponent als gratacels, ja no valia; vaig haver d'afegir un seguit d'edificis que s'havien fet darrerament i que han canviat el perfil de la ciutat. A Europa és difícil d'enten-

Carles Fontseré estima Nova York.

dre aquests canvis. Ciutats tradicionals, com París, Londres, Roma o fins Barcelona, amb prou feines canvien, i si ho fan, el procés és lent i quasi inapreciable en pocs anys. A Nova York, tot el contrari, en aquests moments la ciutat que varen veure els emigrants que arribàvem a Ellis Island els anys trenta no té res a veure amb la d'avui. Igualment, els soldats que eren repatriats d'Europa en acabar la segona guerra mundial, ho varen fer per uns molls que avui són precisament el centre d'una activitat urbanística formidable, és una altra ciutat. Naturalment, alguns edificis, la Borsa, el Rockefeller Center,

l'Empire State Building, la catedral de Sant Patrici, són com eren, però al seu entorn, penso precisament en la catedral, els canvis són totals, és un altre concepte de ciutat». Carles Fontseré, en parlar de Nova York, evidencia que, malgrat que és un esperit crític punyent vers molts aspectes de la societat nord-americana, per Nova York té una debilitat especial. No hem d'oblidar els llargs anys de vivència en aquella ciutat, de fer-hi molta feina, i si un altre bon amic ens diu que «tot-hom és del poble de la seva dona», en aquest cas, a explicar vers la ciutat recomanem la seva posició

En la sala Turull de la Caixa de Pensions

Fontseré acerca a Lleida los rascacielos

LLEIDA.— Un recorrido histórico por lo que han sido y son los rascacielos de Nueva York a través de 90 fotografías realizadas por Carles Fontseré, fue inaugurada ayer en la sala Turull de la Fundación Caixa de Pensions. Un total de 50 paneles explican la evolución de las construcciones más características de Nueva York.

Fontseré, cartelista, fotógrafo, dibujante, y pintor entre otras muchas actividades, ha colaborado en publicaciones periódicas internacionales y programas de televisión, centrandó su interés en reflejar los ambientes que le rodean, destacando especialmente el papel que juega el hombre. Otra exposición es la que en la misma sala se ha dedicado a "El Món medieval".

Relato gráfico de Carles Fontseré

“Gratacels de Nova York”

La sala de exposiciones de la Caixa de Pensions, sita en la calle Turull de Lleida, acoge una muestra del fotógrafo Carles Fontseré, que lleva por título “Nova York, els gratacels”, donde el artista barcelonés ofrece una particular visión de la ciudad americana en la que residió varios años, similar

a un relato gráfico.

La obra de Fontseré, que también se ha dedicado a la pintura y a la narrativa, podrá contemplarse hasta el próximo día 5 de marzo en horarios de 17.30 a 20.30 los días laborables, de 11.00 a 14.00 y en el mismo horario de tarde, los sábados, y sólo en horario matinal, los festivos.

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

Un
relat gràfic de
Carles Fontserè

NOVA YORK
LA QUINTA AVINGUDA

Sala d'Exposicions de la Fundació Caixa de Pensions
Avinguda Catalunya, s/n.

TARREGA

De l'1 al 31 de desembre de 1989

La Quinta Avinguda -Fifth Avenue- com a sinònim de luxe i formes de vida opulenta, és una veritat a mitjes. Si bé en una gran part el seu prestigi és abastament justificat, aquest renom deixa de tenir vigència als seus dos extrems.

Des que comença a Washington Square i el Carrer 8 fins el Carrer 23, la Quinta Avinguda reb la influència bohèmia del Greenwich Village, de signe intel·lectual i benestant, i a partir del Carrer 104, l'Avinguda passa a ser suburbial; portorriquenya primer, en el Harlem hispà, i negre després, en el Harlem Harlem.

Els establiments de luxe, boutiques i grans magatzems que sumen prop d'un centenar, es situen al mitg, entre els Carrers 34 i 59, essent el Carrer 57, perpendicular a l'Avinguda, el més prestigiós. A partir d'aquell últim, la Quinta Avinguda bordeja el Central Park i esdevé la fabulosa "Milla dels Museus" i dels apartaments de luxe, que justifiquen el mite.

Nova York. La Quinta Avinguda..

5/25 de maig: CALDES DE MONTBUI: Casa de Cultura de la FCP.
Carrer Aparici, 2 i 4.
Horaris: feiners, de 18 a 21 h.
festius, de 12 a 14 h.

2/25 de juny: CALELLA: Casa de Cultura de la FCP.
Carrer Francesc Bartrina, 10-12.
Horaris: feiners, de 17 a 21 h.
dissabtes, de 12 a 14 h. i de 17 a 21 h.
festius; " "

1/23 juliol: MOIÀ : Casa de Cultura de la FCP. Parc Municipal.
Horaris: feiners, de 18 a 21 h.
dissabtes; de 17 a 21 h.
festius, de 12 a 14 i de 17 a 21 hores.

4/27 d'agost: ESPARRAGUERA: Casa de Cultura de la FCP.
Carrer dels Arbres, 38 A.
Horaris: feiners, de 18 a 21 h.
festius, de 12 a 14 h. i de 18 a 21 h.

6/26 de setembre: VILAFRANCA DEL PENEDÈS: Sala d'Exposicions de la FCP
Passatge de Sant Joan, s.n.
Horaris: feiners, de 18 a 21 h.
festius, de 12 a 14 h.
i de 18 a 21 h.

6/26 d'octubre: MOIÀ : Centre Intercomarcal Mascançà.
Carrer del Canal, 7.
Horaris: feiners, de 18 a 20 h.; festius, de 12 a 14 h.

6/26 de novembre: CALDES DE MONTBUI: Casa de Cultura de la FCP.
Carrer Aparici, 2 i 4.
Horaris: feiners, de 18 a 21 hores
festius, de 12 a 14 hores

6/26 de desembre: CALDES DE MONTBUI: Casa de Cultura de la FCP.
Carrer Aparici, 2 i 4.
Horaris: feiners, de 18 a 21 h.
festius, de 12 a 14 h. i de 18 a 21 h.

A l'edició de la FCP, el 1989, el 25 de juny, a Calella, el 25 de juliol, a Moia, el 27 d'agost, a Esparraguera, el 26 de setembre, a Vilafranca del Penedès, el 26 d'octubre, a Moia, el 26 de novembre, a Caldes de Montbui, el 26 de desembre, a Caldes de Montbui.